

Vliv právní úpravy bezpečnosti potravin na dovozce a vývozce

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Jiřina Kononcová**

Vedoucí práce: doc. JUDr. Zbyněk Švarc, Ph.D.

The effect of food safety legislation on importer and exporter

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management

Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Jiřina Kononcová**

Supervisor: doc. JUDr. Zbyněk Švarc, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jiřina Kononcová**
Osobní číslo: **E13000178**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Vliv právní úpravy bezpečnosti potravin na dovozce a vývozce**
Zadávací katedra: **Katedra marketingu a obchodu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Význam a cíl právní regulace (prameny)
2. Práva a povinnosti vývozců a dovozců ve vztahu k obchodním partnerům
3. Práva a povinnosti vývozců a dovozců ve vztahu ke spotřebitelům
4. Výskyt potravin se závadou v obchodech (postup při zjištění a následné řešení)
5. Posouzení vlivu právní úpravy bezpečnosti potravin na vývozce a dovozce

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

65 normostran

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ŠVARC, Zbyněk a Jiřina KOTOUČKOVÁ. Ochrana spotřebitelů-vybrané otázky právní úpravy. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1262-4.

JANKŮ, Martin a Linda JANKŮ. Vybrané kapitoly z práva EU.

Ostrava: Key Publishing, 2009. ISBN 978-80-7418-049-1.

TYČ, Vladimír. Základy práva EU pro ekonomy. 6. vyd. Praha: Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-60-8.

SUKOVÁ, Irena. Průvodce označováním potravin. Praha: Ústav zemědělských a potravinářských informací, 2006. ISBN 80-7271-174-1.

ROURKE, Raymond. European Food Law. London: Sweet and Maxwell, 2005. ISBN 0-421-90290-6.

Elektronická databáze článků ProQuest

Vedoucí diplomové práce:

doc. JUDr. Zbyněk Švarc, Ph.D.

Katedra marketingu a obchodu

Konzultant diplomové práce:

Ing. Jindřich Pokora

Státní zemědělská a potravinářská inspekce-ředitel odboru kontroly

Datum zadání diplomové práce:

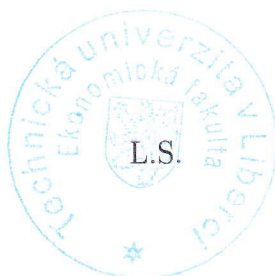
2. listopadu 2015

Termín odevzdání diplomové práce:

31. května 2017

prof. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

doc. Ing. Jozefína Simová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 2. listopadu 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Diplomová práce se zabývá právní úpravou dovozu a vývozu potravin. Teoretická část práce shrnuje základní pojmy, které jsou důležité pro pochopení dané problematiky, vývoj legislativy v rámci EU a ČR. Zahrnutý jsou i základní prameny, ze kterých lze čerpat pro zjištění podrobnějších informací v oblasti potravinového práva, které není dané pouze jedním zákonem, ale je charakterizováno vymezením hned v několika oblastech. Práce je zaměřena na povinnosti, které provozovatelům potravinářských podniků vyplývají z legislativy a především, u potravin, které jsou zákonem vymezeny, a kontrola je u nich z různých důvodů přísnější. V teoretické části práce je přiblížena oblast systému kritických bodů, která je velice důležitá pro správné postupy při skladování a manipulování chlazených a mražených výrobků. V poslední řadě popisuje postup v případech hlášení výskytu možných vadných výrobků na trhu.

Klíčová slova

Potraviny, spotřebitel a ochrana spotřebitele, dovoz, zvláštní podmínky dovozu, potravinářský řetězec, informační povinnost.

Annotation

The effect of food safety legislation on importer and exporter.

The thesis investigates legislation covering export and import of food. The theoretical part summarizes some basic terms, which are important for understanding this issue and the development of the legislation of the Czech Republic and the European Union. The thesis also includes basic resources for obtaining more detailed information about food legislation. The food legislation is not specified by an individual legal regulation, but by a combination of regulations for several defined areas. The thesis is focused on obligations of food business operators resulted from food legislation. The regulations define foodstuffs for which obligations are even stricter. The theoretical part describes Hazard Analysis and Critical Points, which are important for correct procedures for storage and handling of frozen and refrigerated goods. Finally it describes a procedure to be followed to report defective products on the market.

Keywords

Food, consumer and consumer protection, import, special import conditions, the food chain information requirements.

Obsah

Seznam tabulek	9
Seznam zkratk a symbolů	10
Úvod	12
1. Vymezení pojmů	14
2. Prameny EU a vývoj ochrany spotřebitele v EU	15
3. Ochrana spotřebitele v ČR	18
3.1 Vývoj ochrany spotřebitele v ČR	19
3.2 Prameny právní úpravy ochrany spotřebitele v ČR	21
4. Institucionální zabezpečení v oblasti ochrany spotřebitele	25
4.1 Instituce vytvářející pravidla	25
4.1.1 Rada EU.....	25
4.1.2 Evropská komise	26
4.1.3 EP	27
4.2 Nevládní organizace	28
4.2.1 Bureau Européen des Unions de Consommateurs (BEUC)	28
4.2.2 ANEC.....	28
4.2.3 European Community of Consumer Cooperatives (Euro Coop).....	29
4.2.4 Evropská spotřebitelská poradní skupina (The European Customer Consultative Group - ECCG).....	29
4.2.5 Evropská agentura pro léčiva (EMA).....	30
4.2.6 Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority – EFSA)	30
5. Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku	32
6. Informační povinnost prodejce	34
7. Dovoz potravin a surovin z EU	35
7.1 Obecné požadavky.....	35
7.2 Komoditní požadavky	37
8. Dovoz potravin a surovin ze třetích zemí	38
8.1 Potraviny se zvláštním režimem dovozu v důsledku rizika kontaminace aflatoxinem ⁴⁰	
8.2 Potraviny se zvláštními podmínkami dovozu	46

8.3	Potraviny se zesílenou úřední kontrolou	49
8.4	Podmínky dovozu pro některé konkrétní potraviny	54
8.4.1	Guarová guma z Indie	54
8.4.2	Houby	55
8.4.3	Rýže z Číny	56
8.4.4	Potraviny ošetřené ionizujícím zářením	57
8.4.5	Ovoce a zelenina.....	58
8.4.6	Potraviny z Japonska	60
9.	Označování potravin	61
9.1	Balené potraviny.....	64
9.2	Nebalené potraviny	66
9.3	Bližší informace k povinným údajům.....	67
9.3.1	Název potraviny.....	67
9.3.2	Seznam složek	67
9.3.3	Údaje o množství složek.....	68
9.3.4	Označování alergenních látek.....	68
9.3.5	Čisté množství potraviny	68
9.3.6	Datum použitelnosti a datum minimální trvanlivosti	69
10.	HACCP.....	71
10.1	Normy zdravotní nezávadnosti potravin.....	71
10.2	Maso – úprava a prodej	72
10.3	Mražené zboží – prodej zmrazených balených výrobků konečnému spotřebiteli.....	73
10.4	Chlazené zboží dodávané distribučním centrem	74
10.5	Pekárna – prodej pekařských výrobků, výroba a prodej vlastních výrobků	76
10.6	Ovoce a zelenina – prodej a úprava ovoce a zeleniny	77
11.	EPW	79
11.1	Postup při stahování zboží.....	79
	Závěr	81
	Seznam použité literatury	84
	Seznam příloh	89

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Potraviny s rizikem výskytu aflatoxinu.....	43
Tabulka 2 – Potraviny s informační povinností v místě určení.....	45
Tabulka 3 - Potraviny se zvláštními podmínkami dovozu	47
Tabulka 4 - Potraviny se zesílenou úřední kontrolou	49
Tabulka 5 - Ovoce a zelenina dovážené ze třetích zemí.....	58
Tabulka 6 - Potraviny s povinností dalších údajů	65
Tabulka 7 - Kritická mez teploty	75

Seznam zkratk a symbolů

§	paragraf
°C	stupně Celsia
BEUC	Bureau Européen des Unions de Consommateurs
CEN	Evropský výbor pro normalizaci
CENELEC	Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice
CÚ	Celní úřad
č.	číslo
ČR	Česká Republika
DG	Directorate General (generální ředitelství)
ECCG	Evropská spotřebitelská poradní skupina
EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin
EHS	Evropské hospodářské společenství
EK	Evropská komise
EMA	Evropská agentura pro léčiva
EP	Evropský parlament
EPW	Emergency Product Withdrawal
ES	Evropské společenství

ESUO	Evropské společenství uhlí a oceli
ETSI	Evropský institut pro telekomunikační normy
EU	Evropská Unie
EURATOM	Evropské společenství pro atomovou energii
Euro Coop	European Community of Consumer
GMP	Good Manufacture Practice
HACCP	Hazard Analysis and Critical Point
JEA	Jednotný evropský akt
obj.	objem
PPP	provozovatel potravinářského podniku
Sb.	sbírka
SVD	Společný vstupní doklad
SZPI	Státní zemědělská a potravinářská inspekce
UV záření	ultrafialové záření
vid.	viděno

Úvod

Tématem mé diplomové práce je právní úprava dovozu a vývozu potravin. Tato oblast člověka doprovází s jeho vývojem. Celý život se setkáváme s potřebou potravin, ať ve smyslu nezbytnosti pro lidské přežití nebo pouhé uspokojení tužeb a pohlazení chuťových buněk.

S růstem člověka a rozvojem civilizace stoupají i nároky spotřebitele na komodity v běžném životě využívané. Na druhou stranu je kladen větší důraz i na výrobce, přepravce, prodejce a každého, kdo stojí v čele řetězce poskytování zboží a služeb zákazníkům. Jedním z důvodů zpřísnování pravidel je docílení spokojenosti zákazníků a především dbání na jeho zdraví. Veškeré postupy a pravidla jsou kontrolovány příslušnými a odpovědnými orgány.

Ochrana spotřebitele je tradičně spojována se soukromoprávní úpravou, ale těžištěm práce je systém kontrol k zajištění bezpečnosti potravin, proto se věnuje zejména jejich veřejnoprávním aspektům, a to zejména v souvislosti s dovozem potravin.

Cílem diplomové práce je dostat se do podvědomí právní úpravy potravin v hlubším smyslu a zjištění, k čemu vlastně takováto právní úprava slouží. Další zamýšlenou otázkou je rozdíl mezi regulací potravin a jiných komodit a čím je to způsobeno. Tím klíčovým je zamýšlení nad tím, jak je možné, že přes veškerou právní úpravu, která je neomezená a přes další zabezpečující kroky, se dostávají na trh výrobky, které nejsou zdravotně nezávadné? Má smysl takováto právní úprava nebo by se měla v něčem zlepšit a pozměnit?

Diplomová práce je rozdělena do několika kapitol, jejichž počátkem je nastínění vývoje právní úpravy týkající se oblasti potravin. ČR má svoje zákony, pravidla a předpisy, které po dlouhá léta podléhaly vývoji a úpravám. Mimo jiné za jeden z největších milníků lze považovat vstup ČR do EU a s tím související povinnost a potřebu sladit právní úpravu pod úroveň jedné harmonizované. V prvních kapitolách je objasněn i vývoj legislativy v rámci EU. Dále prameny, ze kterých lze čerpat informace potřebné k pochopení problematiky v oblasti ochrany spotřebitele či informace užitečné pro spotřebitele při výběru potravin a to jak na úrovni ČR, tak i EU. Podrobnější přehled institucí zabývajících se problematikou

ochrany spotřebitele lze nalézt ve 4. kapitole. Výčet není zajisté vyčerpávající, však ty nejdůležitější z organizací pravidla a úpravu vytvářející, i na straně druhé dozor vykonávající, jsou jistě zmíněné.

Další dílčí kapitoly shrnují povinnosti týkající se informování spotřebitelů o výrobcích a jejich vlastnostech, které musí provozovatelé potravinářského podniku striktně dodržovat. Závazek o poskytování správných a úplných informací se týká i prodejců.

Samotnému prodeji potravin předchází jeho dovoz. Pravidla dovozu se liší v souvislosti se zemí odeslání. Je-li zemí původu země jiná než členská, podmínky jsou přísnější a kontrola dovozu častější. Existují výrobky, jejichž dovoz je podmíněn v mnohých okolnostech z různých důvodů, ať možnost výskytu nebezpečných látek, či původ potravin ze zemí, kde došlo k radioaktivním haváriím. Detailnější pohled na potřebné dokumenty a certifikáty lze nalézt v jedné z kapitol.

Poslední kapitoly práce nastiňují 2 základní oblasti, které jsou velice důležité pro bezpečnost potravin v praxi. Informace získané z nejmenované společnosti umožnily náhled, jak mají odpovědní zaměstnanci postupovat a manipulovat se zbožím různých kategorií, které je podmíněno zvláštními pravidly uchování a skladování.

1. Vymezení pojmů

Při vyřčení slova potravina, si každý představí něco trochu jiného, ale základní podstatu tvoří způsob obživy. Něco, bez čeho člověk nedokáže delší dobu přežít.

Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění nám potravinu vymezuje mimo jiné jako látky, které jsou určené ke spotřebě člověkem a to buď v stavu nezměněném nebo upraveném jako jídlo nebo pití. Za potravinu podle tohoto zákona lze považovat i přidané látky, látky pomocné a látky určené k aromatizaci, které jsou určeny k prodeji spotřebiteli za účelem konzumace.¹

V čele veškerého dění stojí pojem „ochrana spotřebitele“, který je vymezen zákonem č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, v platném znění. Zákon stanovuje některé podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele při prodeji zboží nebo poskytování služeb. Dále vymezuje úkoly veřejné správy v oblasti ochrany spotřebitele a oprávnění spotřebitelů, sdružení spotřebitelů nebo jiných právnických osob založených k ochraně spotřebitelů.² Koncem 90. let došlo k několika případům, kde spotřebitel utrpěl ohrožení na zdraví z důvodů nebezpečných potravin. Důsledkem toho klesla důvěra spotřebitelů v systém ochrany spotřebitelů před nebezpečím plynoucím z potravin. Takovéto případy se vyskytovaly v rámci celé Evropské unie, a proto EU začala tento problém řešit komplexně. Na úrovni EU vznikl dokument s názvem „White Paper on Food Safety“ v překladu do českého jazyku název zní: „Bílá kniha o bezpečnosti potravin“.³

Tento dokument obsahuje návrhy opatření, které mají vést k tomu, aby se potravinová politika Společenství stala silným, propojeným a souhrnným nástrojem, který může zabezpečit vysokou míru ochrany zdraví spotřebitele.⁴

¹ Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích

² Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

³ VEČEŘEK, Vladislav. *Bezpečnost potravin v EU* [online]. Veterinářství, 2013 Profi Press s.r.o. MORAVIO, 14. 04. 2004 [vid. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://vetweb.cz/bezpecnost-potravin-v-evropske-unii-2/>.

⁴ Bílá kniha o nezávadnosti potravin

2. Prameny EU a vývoj ochrany spotřebitele v EU

Ochrana spotřebitele jakož i vše, co se týká ostatních právních úprav v rámci EU, je datováno k roku 1951. Tento rok je významný pro prvopočátky EU. Tohoto roku byly v Paříži podepsány smlouvy, na jejichž základě o rok později bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Závazek z podpisů vznikl hned v dvou oblastech – společný rozvoj v rámci těžby uhlí a výroby oceli. Zakládající země (Německo, Francie, Itálie, Belgie, Lucembursko a Nizozemsko) měly z této spolupráce znatelný prospěch a užitek, což vedlo k dalšímu důležitému milníku v rámci historie EU. Roku 1957 stejnou šesticí zemí byly podepsány tzv. Římské smlouvy, které byly základem pro vznik Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro atomovou energii (EURATOM). Rozšíření Římských smluv v následujících letech bylo značně prohloubeno a vznikaly nové doplňující smlouvy, které rozšiřovaly myšlenku jednotného společného trhu, odstraňování bariér pro obchodování, cestování a investování. Souhrnně řečeno, další smlouvy prohlubovaly myšlenku dodržování 4 základních svobod, jimiž jsou volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu. Vztahovalo se to i na později vzniklou pátou svobodu, volný pohyb poznatků a informací. Nezbytnou součástí společného vnitřního trhu byla vytvořena i společná obchodní politika, společná dopravní politika nebo společná zemědělská politika. Řešenou otázkou v rámci společného jednotného trhu bylo i zavedení a dodržování společných pravidel pro hospodářskou soutěž pro zamezení porušení hospodářské soutěže.

Navzdory možnostem dovážení popř. vyvážení zboží na trhy členských zemí, rozšíření dopravní politiky, problematika ochrany spotřebitele řešena ještě nebyla.⁵

Přestože v dosavadních smlouvách se nevyskytovala žádná právní úprava ochrany spotřebitele, hlavy států a vlády si uvědomovaly absenci a potřebný krok k rozvoji.

⁵ POTUŽÁKOVÁ, Zuzana. *EU a mezinárodní obchod (skripta.)* Technická univerzita v Liberci, 2014. s. 5 – 9. ISBN 978-80-7494-105-4.

Společenství v tomto ohledu nemělo žádné pravomoci a nebyly k dispozici ani finanční zdroje.⁶

Již v 70. letech došlo k obratu a roku 1972 se konal pařížský summit, kde ochrana spotřebitele se dostala do popředí zájmů. Hned roku 1975 Evropská komise přišla s Předběžným programem EHS o ochraně spotřebitele a informační politice. Tento dokument se později stal základem pro legislativní úpravu ochrany spotřebitele Společenství a vymezoval cíle Společenství v rámci ochrany spotřebitele, které byly tvořeny základními právy spotřebitelů. Každý spotřebitel má právo na následujících 5 okruhů: na ochranu zdraví a bezpečnosti, ochranu ekonomických zájmů, náhradu škody, informace a vzdělání a zastoupení. Jednotlivé cíle byly následně přiřazeny do konkrétních politik Společenství, do hospodářské politiky, politiky životního prostředí, energetické a dopravní politiky, atd.⁷

V následujících letech došlo k vytvoření několika dalších programů upravujících ochranu spotřebitele. Za základ komunitární spotřebitelské politiky lze považovat Jednotný evropský akt (JEA). Konečným podepsáním JEA příslušnými zeměmi došlo k pevnému závazku, že do konce roku 1992 musí vzniknout jednotný vnitřní trh.

Základním ustanovením tohoto dokumentu, které se věnuje ochraně spotřebitele je čl. 95 Smlouvy o založení Evropského společenství (ES). Pojem spotřebitel zde však ještě definován nebyl a nevznikla zatím ani samostatná politika zabývající se ochranou spotřebitele. Hlavní myšlenkou založení ES bylo vytvořit společný vnitřní trh. Rada EU na návrh Komise a následně po konzultaci s Evropským parlamentem (EP) přijímá jednomyslně směrnice týkající se sbližování právních a správních předpisů členských států. Tyto směrnice mají přímý vliv na vytvoření a fungování společného trhu.⁸ Článek 95 Smlouvy o založení ES upravuje povinnosti Komise a rozšiřuje její pravomoci, jejichž podstatou je utvářet návrhy a opatření týkajících se zdraví, bezpečnosti, ochrany životního

⁶ KNOBLOCHOVÁ, Věra. *Vývoj ochrany spotřebitele v EU* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 23. 01. 2006. © Copyright 2005 MPO. [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7587.html>.

⁷ tamtéž

⁸ čl. 94 (bývalý čl. 100) Smlouvy o založení ES

prostředí a ochrany spotřebitele a přitom dbát a zohledňovat vysokou úroveň ochrany.⁹ Následující dokument mající vliv na působnost a rozvoj spotřebitelské politiky jako takové byl podepsán roku 1992. Jednalo se o Maastrichtskou smlouvu, v níž se poprvé objevil pojem spotřebitel. Další úpravu spotřebitelské politiky poskytuje Amsterodamská smlouva. Článek 153 obsahuje plnohodnotnou právní úpravu a tím byl položený základ pro vznik samostatné komunitární politiky. Prostřednictvím rozšíření podpory zájmů spotřebitelů a opatřování vysoké úrovně ochrany spotřebitele vede Společenství k ochraně zdraví, bezpečnosti a hospodářských zájmů spotřebitelů. Tímto způsobem Společenství zároveň podporuje práva na informace, vzdělání a práva sdružovat se k ochraně vlastních zájmů spotřebitelů.¹⁰ V rámci opatření, která Společenství přijímají v souvislosti se vznikajícím společným vnitřním trhem, dále v rámci opatření, která podporují nebo doplňují politiku členských zemí, má Společenství za úkol přispívat k dosažení cílů stanovených pro vytvoření společného vnitřního trhu. Další úpravy se vztahují na možnost členských států si ponechat nebo zavést přísnější ochranná opatření. Ta však nesmí být v rozporu se Smlouvou o založení ES.¹¹ Jedním z posledních milníků, které během vývoje nastaly, je Smlouva z Nice, která výrazně ale tuto politiku neupravuje.

⁹ čl. 95 (bývalý čl. 100a) Smlouvy o založení ES

¹⁰ čl. 153 (bývalý čl. 129a) Smlouvy o založení ES

¹¹ tamtéž

3. Ochrana spotřebitele v ČR

Právo ochrany spotřebitele v ČR lze za jistých podmínek vymezit jako tu část soukromého práva, která zahrnuje především oblast závazkového práva a stanovuje práva a povinnosti podnikatelských subjektů ve vztahu k slabší straně, kterou je spotřebitel. Zároveň toto závazkové právo vymezuje rámec oprávnění, které náleží spotřebiteli.¹²

Právní úpravu, která chrání spotřebitele v ČR lze rozdělit do dvou základních oblastí. První je ochrana spotřebitele v rámci práva soukromého a veřejného. Mimo to ji lze rozdělit na ochranu hmotněprávní a procesněprávní, a to s ohledem na možnost vynutitelnosti práv vyplývajících této ochrany.¹³

K soukromoprávním aspektům ochrany spotřebitele se řadí ty, které odráží především smluvní vztahy mezi podnikatelskými subjekty a spotřebiteli. Jedná se o tzv. soukromoprávní vztahy. Zakotvení této úpravy do soukromého práva lze považovat za hlavní průlom, jehož základní myšlenkou bylo a je poskytování určitých privilegií určitým osobám. Těmito osobami je myšlená pouze jedna strana smluvního vztahu, tzv. slabší smluvní strana. Tímto nadřazením dochází k výkyvům rovnováhy a tím i dotčení základního rysu soukromého práva, kterým je rovné postavení subjektů. Ale jde o úpravu, která do jisté míry vyvažuje faktickou nerovnost.¹⁴

Na druhé straně stojí právo veřejné, pro které jsou charakteristické rysy trochu odlišné. Nerovné postavení subjektů není atypické. V mnohých právních úpravách lze zaznamenat i prolínání veřejnoprávních a soukromoprávních prvků. Příkladem může být zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, který lze považovat za veřejnoprávní, avšak vykazuje i soukromoprávní prvky. Přes veškerá prolínání a ovlivňování mezi prvky právní úpravy lze konstatovat, že těžištěm právní ochrany spotřebitele v ČR spočívá v soukromoprávní

¹² ŠVARC, Zbyněk a Jiřina Kotoučková. *Ochrana spotřebitelů (vybrané otázky právní úpravy)*. Praha: Oeconomica, 2007, s. 5 – 7. ISBN 978-80-245-1262-4.

¹³ SELUCKÁ Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2008, 14. s. ISBN 978-80-7400-037-9.

¹⁴ ŠVARC, Zbyněk a Jiřina Kotoučková. *Ochrana spotřebitelů (vybrané otázky právní úpravy)*. Praha: Oeconomica, 2007, s. 5 – 7. ISBN 978-80-245-1262-4.

úpravě. V situacích, kde soukromoprávní úprava sama není postačující k ochraně spotřebitele, je doplňována veřejnou úpravou.¹⁵

3.1 Vývoj ochrany spotřebitele v ČR

Ochrana spotřebitele existuje již od pradávna. První prvky ochrany spotřebitele se objevily již v římském právu, které poskytovalo kupujícímu dostatečnou ochranu. Pokud vymezíme oblast našeho území, za prvo počátek lze považovat Práva městská království Českého z období středověku. Toto městské právo bylo vydáno tiskem již v roce 1579. Městské právo v této době již znalo odpovědnost za vady prodávané věci. Bylo zde zakotveno i již zmiňované římské právo, z čehož vyplývá rozdělení vad na vady faktické a právnícké. K dalšímu vývoji na území Čech docházelo se vznikem manufakturní výroby. Došlo ke vzniku tzv. cechovních předpisů, které regulovaly množství výrobků a jejich cenu. Objevovala se potřeba státní pomoci prostřednictvím regulací, k čemuž došlo v roce 1731 prostřednictvím Generálního cechovního patentu a Cechovních artikulí. V období rozvoje průmyslového způsobu výroby ztratily cechy význam a byly postupně rušeny. V roce 1859 došlo ke vzniku nového milníku, který působil na ochranu spotřebitele po mnoho dalších let. Zmíněný milník v podobě rakouského Živnostenského řádu v zájmu ochrany spotřebitele stanovil povinnosti při označování provozoven, v oceňování výrobků nebo informační povinnosti u některých druhů zboží. V průběhu dalších let došlo k několika novelizacím Živnostenského řádu a roku 1918 byl převzat do právního řádu samostatné Československé republiky. K zrušení této právní úpravy na našem území došlo roku 1965.

¹⁶

V průběhu 19. století a začátkem století následujícího byla vydaná řada dalších předpisů, které stejně jako z tohoto období Živnostenský řád sledovaly zájem na ochraně

¹⁵ ŠVARC, Zbyněk a Jiřina Kotoučková. *Ochrana spotřebitelů (vybrané otázky právní úpravy)*. Praha: Oeconomica, 2007, s. 6 – 7. ISBN 978-80-245-1262-4.

¹⁶ HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do EU*. Praha: Oeconomica, 2006, s. 40 – 44. ISBN 80-245-1106-1.

spotřebitelů. Po roce 1949 se ochranou spotřebitele zabýval Zákon o vnitřním obchodě a vyhláška z roku 1954 o jednotném vedení knihy přání a stížností v maloobchodním prodeji. Předmětem úpravy zákona o vnitřním obchodě byla opatření týkající se zajištění oběhu zboží, jeho distribuce či kontrola spotřeby. Naopak v rámci vyhlášky byly řešeny povinnosti prodávajících. Tato vyhláška jim ukládala informační povinnosti týkající se označování provozoven, stánků nebo prodejní doby a dále zakazovala překupnictví a podomní obchod.¹⁷

Soukromoprávní úpravu ochrany kupujícího od roku 1811 zajišťoval Všeobecný občanský zákoník. Obsahem zákoníku byla podrobná úprava práva a povinností smluvních stran ze smlouvy tržové a směnné, ze smlouvy o dílo a mnoho dalších smluvních typů. Zákoník byl v určitých oblastech průběhem času pozměňován. Jeho platnost na našem území byla zrušena roku 1950.¹⁸

Významným milníkem 50. let bylo vládní nařízení č. 21/1953 Sb. o občanské kontrole obchodu, na jehož základě probíhala kontrolní činnost v maloobchodech a provozovnách společného stravování. Zmíněné kontroly prováděli tzv. občanští kontroloři na základě ustanovení a řízení místních národních výborů.¹⁹

V období před rokem 1989 na území ČR postavení spotřebitele nebylo jednoduché a ani nijak zdůrazňováno. Zjednodušeně lze konstatovat, že spotřebitel měl 2 možnosti. Tou první bylo zakoupit zboží v nabízené kvalitě a vybírat pouze ze sortimentu poskytovaného producentem. Druhou možností v případě nespokojenosti spotřebitele bylo nenakupovat vůbec. Nabízený sortiment byl v jisté míře omezený a znalosti spotřebitele o právech a nárocích, které má také. Po roce 1989 byly již některé existující předpisy (zejména ty soukromoprávní) převzaty a popř. novelizovány. Mezi takovéto předpisy lze zařadit již několikrát zmiňovaný Občanský zákoník. Roku 1991 byl přijat Obchodní zákoník, který

¹⁷ HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do EU*. Praha: Oeconomica, 2006, s. 40 – 44. ISBN 80-245-1106-1.

¹⁸ ŠVARC, Zbyněk a Jiřina Kotoučková. *Ochrana spotřebitelů (vybrané otázky právní úpravy)*. Praha: Oeconomica, 2007, s. 6 – 7. ISBN 978-80-245-1262-4.

¹⁹ HÁJKOVÁ Kateřina. *Historie ochrany práv kupujících* [online]. 2013 © Česká obchodní inspekce. [vid. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://www.coi.cz/cz/o-coi/historie-ochrany-prav-kupujicich/>.

problematiku ochrany spotřebitele taktéž upravoval, především v oblasti zákazu nekalé soutěže.²⁰

3.2 Prameny právní úpravy ochrany spotřebitele v ČR

Česká Republika jako každá jiná členská země disponuje svoji národní právní legislativou. Právní legislativa vymezena Evropskou Unií je taktéž platná a závazná pro ČR, přičemž harmonizovaná evropská legislativa je nadřazená národní legislativě.²¹

S vývojem ochrany spotřebitele se vyvíjí i legislativa tuto problematiku upravující. Existuje řada předpisů a zákonů jak soukromoprávního charakteru, tak i veřejnoprávního.

Ústava České republiky, zákon č. 1/1993 Sb. v rámci otázky ochrany spotřebitele upravuje některá práva, příkladem je možné zmínit práva na svobodnou volbu povolání, právo podnikat a provozovat jinou hospodářskou činnost, právo ochrany zdraví, právo svobodného sdružování či právo na soudní ochranu.²²

Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele, v platném znění je veřejnoprávním předpisem, který je doplňován v jednotlivých oblastech zvláštními zákony. Zmíněné zvláštní zákony upravují oblasti zdravotnictví, potravinářských a tabákových výrobků, léčivech. Zákon obsahuje i soukromoprávní prvky. Tento zákon se zabývá příslušnými předpisy Evropské unie a zároveň navazuje na některé předpisy EU, dále upravuje některé podmínky podnikání významné pro ochranu spotřebitele, úkoly veřejné správy v oblasti

²⁰ KOTOUČKOVÁ Jiřina. *Právní úprava ochrany spotřebitele v ČR a v některých dalších státech* [online]. Aplikované právo 1/2008. [vid. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/67.pdf>.

²¹ *Právní předpisy ČR – základní informace*. [online]. Informační centrum bezpečnosti potravin. Ministerstvo zemědělství © 2012 a Ústav zemědělské ekonomiky a informací [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/pravni-predpisy-cr-zakladni-informace.aspx>.

²² *Ústava ČR* [online]. Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, 16. 12. 1992 [vid. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

ochrany spotřebitele a oprávnění spotřebitelů. Tento zákon se vztahuje na nabízení a prodej výrobků a na nabízení a poskytování služeb tehdy, pokud k plnění dochází na území ČR. V ostatních případech se zákon týká pouze situací, souvisí-li plnění s podnikatelskou činností na území ČR.²³

Zákon č. 143/2001 o ochraně hospodářské soutěže, v platném znění. Jedná se o zákon, který obsahuje úpravu ochrany spotřebitele v případech ohrožení, vyloučení či omezení hospodářské soutěže monopolními či dominantně postavenými soutěžiteli při provádění jejich podnikatelské činnosti. Soutěžitelem tento zákon rozumí fyzickou nebo právnickou osobu, jejich sdružení nebo možná sdružení těchto sdružení a to v případě, že se účastní hospodářské soutěže nebo prostřednictvím své činnosti mohou tuto soutěž ovlivňovat, i když nejsou podnikateli. Tento zákon je dále platný i na jednání soutěžitelů v cizině, pokud takovéto jednání ohrožuje nebo může ohrozit hospodářskou soutěž na území České republiky.²⁴

Zákon č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy, v platném znění. V první řadě zákon vymezuje pojem reklama. Reklamou se rozumí oznámení, prezentace či předvádění šířené především komunikačními médii, kdy hlavním cílem těchto aktivit je podpora podnikatelské činnosti, zejména podpora prodeje a spotřeby zboží a služeb. Jako komunikační média lze podle zákona chápat jako prostředek, který umožňuje přenos reklamy, příkladem je rozhlasové a televizní vysílání, počítačové sítě, nosiče audiovizuálních děl, letáky či plakáty a mnoho dalších. Zákon se zabývá především vymezení situací, případů, výrobků či služeb, ve kterých je reklama zakázána. Zakázy se týkají především reklamy na zboží a služby, jejichž prodej je zakázán, dále reklamy založené na podprahovém vnímání, skryté reklamy, reklamy na tabákové výrobky, na léčivé přípravky či reklamy na zbraně a střelivo. Skrytou reklamou se rozumí situace, kdy divák neví, že se jedná o reklamu, protože reklama není označena reklamou. Reklama založená na podprahovém vnímání je definovaná jako reklama, prostřednictvím níž je působeno na podvědomí diváka bez jeho vlastního vědomí.

²³ Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

²⁴ Zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže

Každá reklama musí být v souladu s dobrými mravy. Reklama nesmí obsahovat jakoukoliv diskriminaci, prvky pornografie či jakýmkoliv způsobem podporovat násilí. Reklamy týkající se potravin nesmí být zavádějící, pokud se jedná o složení potravin, o jejich charakteristiku, složení, množství či trvanlivost. Nesmí vyvolat dojem, že potravina má účinky a charakteristiky, které neobsahuje, případně, že potravina je prevencí či léčbou nemoci.²⁵

Zákon č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, v platném znění. Mezi stěžejní předpisy na ochranu spotřebitele se řadí směrnice Rady č. 85/374/EHS z roku 1985. Před přijetím ČR do EU bylo potřeba převzít do našeho právního řádu i tuto směrnici jako základní normu týkající se ochrany spotřebitele. Zákon byl novelizován zákonem č. 209/2000 Sb. Zákon č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku představuje ochranu spotřebitele před výrobcem. Tento zákon vymezuje výrobce jako osobu, která vyrobí, doveze nebo dodá movitou věc, pokud do jednoho měsíce od uplatnění nároku na náhradu škody nesdělí skutečného výrobce. Výrobek je vymezen jako movitá věc, která byla vyrobena, vytěžena či jinak získána bez ohledu na stupeň rozpracovanosti a je připravena k uvedení na trh. Vada výrobku je definována jako takový stav výrobku, který z hlediska bezpečnosti jeho užití nezaručuje vlastnosti, které lze od něj očekávat. Tato očekávání plynou zejména z prezentace výrobku a poskytnutých informací nebo z předpokládaného účely jeho použití. Smyslem právní úpravy je existence a dodávání na trh pouze bezpečných výrobků. Povinnost prokázat existenci vady výrobku je na straně poškozeného. Ten dále musí prokázat rozsah škody. K 1. 1. 2014 byl tento zákon zrušen s účinností nového Občanského zákoníku, do nějž byl obsah zákona začleněn.²⁶

Zákon č. 22/1997 Sb. o technických požadavcích na výrobky, v platném znění. Tento zákon upravuje způsob stanovení technických požadavků na výrobky, které by mohly poškodit zdraví, bezpečnost nebo zdraví člověka, jeho majetek či životní prostředí. Dále

²⁵ Zákon č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy

²⁶ Zákon č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

upravuje práva a povinnosti osob, které uvádějí výrobky na trh či je distribuují. Hlavním cílem tohoto zákona je stanovit pravidla, která zajistí, že na českém trhu se neobjeví výrobky, které by ohrožovaly spotřebitele.

Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích, v platném znění. Tento zákon stanovuje povinnosti výrobcům potravin a tabákových výrobků, které musí dodržovat jak při výrobě, tak i při proces zavádění těchto výrobků do oběhu. Důraz je kladen především na zdravotní nezávadnost a bezpečnost potravin.

Zákon č. 102/2001 Sb. o obecné bezpečnosti výrobků, v platném znění. Účelem je zajistit, aby výrobky, které putují na trh a do oběhu byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví spotřebitele bezpečné.

Zákon č. 452/2001 Sb. o označování původu a zeměpisných označení, v platném znění, upravuje podmínky pro získání ochrany označení původu v ČR, dále zeměpisné označení pro zboží.

4. Institucionální zabezpečení v oblasti ochrany spotřebitele

Ve spotřebitelské politice působí mnoho institucí, organizací či sdružení, jejich hlavním cílem je hájit práva spotřebitelů a napomáhat v případných nejistotách či sporech.

Základní instituce, které sem spadají, jsou Rada EU, Evropská komise a EP. Jejich hlavním úkolem je navrhnout, formulovat a schvalovat legislativní materiály s působností na unijní úrovni.

Na druhou stranu existují i nevládní organizace, které sice nemají společného nic s vytvářením pravidel, ale jejich hlavním úkolem a cílem je sledování zájmu spotřebitelů a působit jako jakýsi dohled.

4.1 Instituce vytvářející pravidla

4.1.1 Rada EU

Členy této organizace jsou ministři členských zemí, kteří se pravidelně setkávají v Bruselu v deseti sektorových radách. Jejich funkční období se mění podle složení vlády jednotlivých států. Funkce Rady EU se skládají z mnoha povinností a pravomocí. Rada EU může schvalovat zákony a roční rozpočet EU. Ne méně podstatnou záležitostí je podepisování dohod mezi EU a dalšími zeměmi.²⁷

²⁷ POTUŽÁKOVÁ, Zuzana. *EU a mezinárodní obchod (skripta)*. Technická univerzita v Liberci, 2014, 20. s. ISBN 978-80-7494-105-4.

4.1.2 Evropská komise

Evropská komise je organizací se sídlem v Bruselu a Lucemburku, která hájí zájmy Unie jako celku. Skládá se z 28 komisařů. Každý komisař je zvolen jako příslušný zástupce své členské země a opatřuje přidělenou oblast politiky. Komise je výkonným orgánem a jejich funkčním obdobím je 5 let. Předsedu Evropské komise jmenuje Evropská rada a nynějším předsedou od roku 2014 na pětileté období je Jean Claude Juncker. Jednotlivé komisaře a jejich předsedu musí schválit EP. Zaměstnanci Evropské komise jsou soustředěni do Generálních ředitelství (Directorate General - DG) a oddělení služeb. Jednotlivá DG jsou pod vládou ředitelů, kteří jsou ale podřízeni Komisařům zodpovědných za příslušnou agendu. Mezi hlavní funkce a pravomoci Komise patří právo legislativní iniciativy. Předmětem této funkce je zpracovávání návrhů v rámci DG, následné postoupení návrhů před komisaře a pokud se alespoň 14 z 28 komisařů shodne na přijetí, je tento návrh postoupen před EP a Radu EU. Další povinností a pravomocí Komise je správa rozpočtu EU a přerozdělování finančních prostředků. Komise připravuje víceletý finanční rámec, v němž vytváří dlouhodobé finanční priority EU. Každoročně Komise předkládá ke schválení i rozpočet na konkrétní fiskální rok. Komise disponuje s možností spravovat a dohlížet na včasnou implementaci právních předpisů EU a případné porušení smluvních vztahů v souladu s právem EU postoupit případ Evropskému soudnímu dvoru.²⁸

Evropská komise vytvořila finanční plán na příštích 7 let, v jehož rámci je zahrnut je Program Spotřebitele 2014 – 2020. tento program byl přijat v prosinci roku 2014. Na oblast ochrany spotřebitele v tomto období udělený rozpočet ve výši 188,8 milionů EUR. Tato suma má podporovat spotřebitelskou politiku v následujících letech a hlavním cílem je pomoci občanům plně využívat svých práv a umožnit jim aktivní začlenění do dalšího vývoje a prohlubování společného jednotného trhu.

Se základem v předchozím programu, který byl vytvořen Komisí na období 2007 – 2013, nový Program Spotřebitele vymezuje své zaměření na 4 klíčové oblasti:

²⁸ POTUŽÁKOVÁ, Zuzana. *EU a mezinárodní obchod (skripta)*. Technická univerzita v Liberci, 2014, s. 22. ISBN 978-80-7494-105-4.

- jednotný trh bezpečných produktů pro spotřebitele je zároveň i konkurenční pozicí podniků a obchodníků,
- jednotný trh, kde jsou občané zastoupení odbornými organizacemi spotřebitelů, jejichž smysl je postaven na řešení aktuálních problémů ekonomického prostředí,
- trh, kde si spotřebitele jsou vědomi vlastních práv a vykonávají je a tím přispívají k růstu konkurenceschopnosti trhu, občané zároveň musí mít přístup k nápravným mechanismům, které je možné využít v případě problémů, aniž by bylo nutné využívat soudních sporů, protože ty jsou nákladné jak pro spotřebitele samotné, tak i pro vlády,
- konkrétní a efektivní spolupráce mezi vnitrostátními orgány na podporu dodržování práv spotřebitelů, jedná se o podporu spotřebitelů prostřednictvím poradenství.²⁹

4.1.3 EP

EP je jediným orgánem EU, který je přímo voleným. První přímé volby do EP proběhly již roku 1979. EP se stejně jako EU postupně vyvíjel a v průběhu let docházelo i k rozšiřování jeho působnosti a pravomocí. Jednou z důležitých funkcí EP je schvalovat nebo pozměňovat legislativní návrhy podané Komisí. Tuto funkci vykonává společně s Evropskou komisí. Myšlenku spolurozhodování nastínila již Maastrichtská smlouva z roku 1992. Následně roku 1999 Amsterodamská smlouva rozšířila pole působnosti spolurozhodování za účelem zvýšit jeho účinnost. Spolurozhodování EP a Rady EU platí také v rozpočtovém odvětví. Po schválení rozpočtu EU EP dohlíží, aby s cílem zaručit, že Evropská komise, ale i další instituce a orgány zacházely s finančními prostředky podle

²⁹ *Consumer Programme 2014 – 2020* [online]. European Commission. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/eu_consumer_policy/financial-programme/index_en.htm.

plánu.³⁰ Otázkám ochrany spotřebitele se v EP věnuje výbor pro vnitřní trh a ochranu spotřebitele.

4.2 Nevládní organizace

4.2.1 Bureau Européen des Unions de Consommateurs (BEUC)

Jedná se o spotřebitelskou organizaci se sídlem v Bruselu, jejíž hlavním cílem je zastupovat všechny členy na unijní úrovni a zastřešovat zájmy spotřebitelů. BEUC dohlíží na činnost EU v rámci rozhodnutí, které by mohli mít vliv na spotřebitele. Obzvláště se zabývá následujícími osmi oblastmi, které byly označeny za prioritní: finanční služby, jídlo, digitální práva, práva spotřebitele, udržitelnost, bezpečnost a zdraví.³¹ Hlavním posláním organizace je spojit všechny spotřebitelské organizace v EU, ale i dalších evropských zemí s cílem prosazovat a hájit potřeby a práva spotřebitelů. Tím nejdůležitějším pro organizaci je zajistit, aby se na trh nedostávaly žádné vadné výrobky, usiluje o výrobky a služby, které nebudou znamenat ohrožení lidského života a to jak v době dnešní, tak i budoucí.³²

4.2.2 ANEC

Další organizací, která má podíl na ochraně evropských spotřebitelů je ANEC. Tato organizace se označuje jako hlas evropského spotřebitele v normalizaci. Zastupují zájem spotřebitelů v rámci tvorby technických norem, zejména těch, které byly vypracovány na

³⁰ *Jsme tu pro vás* [online]. Evropský parlament – jsme tu pro vás. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs>.

³¹ *Who we are* [online]. The European Consumer Organisation. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.beuc.eu/about-beuc/who-we-are>.

³² *Mission* [online]. The European Consumer Organisation. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.beuc.eu/about-beuc/mission>.

podporu evropských právních předpisů a veřejných politik. Agenda společnosti působí na zvýšení ochrany spotřebitelů a snížení rizik, dále podporuje ochranu životního prostředí a v neposlední řadě taky zajišťuje, aby lidé různého věku a schopností měli rovný přístup k produktům a službám.³³

4.2.3 European Community of Consumer Cooperatives (Euro Coop).

Ne méně důležitou je i spotřebitelská organizace European Community of Consumer Cooperatives (Euro Coop). Společnost byla založena roku 1957 a byla jednou z prvních nevládních organizací, která byla uznána Evropskou komisí. V současnosti organizace zastupuje a brání strukturu a etiku spotřebitelských družstevních podniků na evropské úrovni. Společnost si zakládá na několika cílech ve prospěch spotřebitelů. Jedním z nich je například informovat členy o evropských politikách a iniciativách, které se týkají jejich činnosti. Dalším zmíněným cílem je poskytovat prostor pro výměnu informací a koordinaci společných zájmů členů. Ne méně důležitým cílem je i udržovat odpovědnost a etický přístup k potravinám a spotřebitelským otázkám na evropské úrovni.³⁴

4.2.4 Evropská spotřebitelská poradní skupina (The European Customer Consultative Group - ECCG)

Vytváří diskusní fórum o zájmech spotřebitelů. Dále dává Komisi rady a doporučení při formulování politik a dalších činnostech, jejichž výsledek má dopad na spotřebitele.³⁵

³³ *What is ANEC* [online]. © ANEC, Brussels, 2015. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.anec.org/anec.asp?p=about-anec&ref=01-01>.

³⁴ *Who we are* [online]. European Community of Consumer Cooperatives. Copyright © 2010 Euro Coop – By Tagomago [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.eurocoop.org/en/euro-coop/who-we-are>.

³⁵ *About ECCG* [online]. European Commission [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/ema/index_cs.htm.

4.2.5 Evropská agentura pro léčiva (EMA)

Je jednou z organizací Evropské unie, jejímž posláním je ochrana a propagace veřejného zdraví, a také zdraví zvířat a to prostřednictvím hodnocení veterinárních a humánních léčivých přípravků a dozoru nad nimi. Veškeré léčivé přípravky, které vzniknou jako výsledek biotechnologických postupů nebo jsou vyrobeny jinými technologiemi, musí být schváleny. K tomu se využívá tzv. centralizovaný postup. Agentura je zaměřena i na sledování změn v oblasti bezpečnosti léčivých přípravků. Pokud se objeví hlášení, že je jiný poměr mezi přínosy a rizikem, EMA okamžitě přijme odpovídající opatření.³⁶

4.2.6 Evropský úřad pro bezpečnost potravin (European Food Safety Authority – EFSA)

Je úřadem EU odpovědným za hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti potravin a krmiv, zdraví zvířat rostlin. Úřad úzce spolupracuje s nadnárodními autoritami a dalšími zúčastněnými organizacemi a poskytuje objektivní poradenství, jasná a podložená sdělení na základě nejaktuálnějších vědeckých poznatků a informacích o existujících a nově objevujících se rizicích. Úřad vznikl roku 2002 jako další krok k vytvoření komplexního systému zajištění systému bezpečnosti potravin v EU a k obnovení důvěry spotřebitelů v evropské potraviny.³⁷

Následně můžeme ještě zmínit 3 evropské normalizační organizace CEN, CENELEC a ETSI. Tyto organizace byly uznané jako zodpovědné za vývoj a definování dobrovolných norem na evropské úrovni.

Evropský výbor pro normalizaci (CEN) je organizací, která poskytuje základnu pro rozvoj evropských norem a dalších technických dokumentů, které se týkají různých druhů

³⁶ *Evropská agentura pro léčiva* [online]. Europa.eu [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/ema/index_cs.htm.

³⁷ *EFSA* [online]. Ministerstvo zemědělství © 2012 a Ústav zemědělské ekonomiky a informací. [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/efsa.aspx>.

výrobků, materiálů či služeb. CEN podporuje normalizaci činností ve vztahu k široké škále oborů a odvětví, jako např. vzduchu a prostoru, chemikálie, ochrany a bezpečnosti, životního prostředí, potravin a krmiv a mnoho dalších. Hlavní činnost organizace spočívá ve vypracování a zveřejňování evropských norem a technických specifikací, které splňují měnící se potřeby evropských podniků a dalších organizací. To vše přináší zlepšování v oblasti bezpečnosti, kvality a spolehlivosti výrobků, služeb a procesů, dále posílení jednotného trhu a podpora hospodářského růstu.³⁸

Další již zmíněnou normalizační organizací je **Evropský výbor pro normalizaci v elektrotechnice (CENELEC)**, která je zodpovědná za standardizaci v oblasti elektrotechniky. Hlavním účelem je připravit standardy, které usnadní obchody mezi zeměmi, přispívají k vytváření nových trhů, snižují náklady spojené s dodržováním předpisů a především podporují rozvoj jednotného evropského trhu.³⁹

V poslední řadě se zmíníme o **Evropském institutu pro telekomunikační normy (ETSI)**, který vytváří globálně použitelné normy pro informační a komunikační technologie, včetně pevných, rádiových, internetových, mobilních či vysílacích technologií.⁴⁰

³⁸ *What we do* [online]. European Committee for Standardization © 2015 CEN [vid. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.cen.eu/work/Pages/default.aspx>.

³⁹ *Who we are* [online]. European Committee for Electrotechnical Standardization . Copyright © CENELEC 2015. [vid. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.cenelec.eu/aboutcenelec/whoweare/index.html>.

⁴⁰ *About ETSI* [online]. © ETSI 2015. [vid. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.etsi.org/about>.

5. Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku

Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku (dále jen „PPP“) plynou ze zákona č. 110/1997 Sb. v platném znění. PPP je povinen dodržovat smyslové, chemické, fyzikální a mikrobiologické nezbytnosti pro jakost potravin. V případě, že požadavky nejsou stanoveny právním předpisem, je PPP povinen dodržovat ty, které vyplývají ze skutečností od výrobce potravin. Dále do povinností PPP spadá dodržování technologických a hygienických požadavků, podmínky skladování, způsob přepravy a jakákoliv jiná manipulace s potravinou. Přísně podmíněné je dodržování veškerých právních předpisů upravující požadavky na potraviny stanovené EU, mj. i mezinárodních smluv, které ČR podepsala a tím se k dodržování zavázala. Při dovozu potravin na území ČR je PPP povinen zajistit veškeré povinné informace, které na obalu musí být uvedeny. Dále dodržovat požadavky na složení doplňků stravy, jejich označování a způsob užití. Pro balení potravin je kladen důraz na takový obalový materiál, který potravinu chrání před znehodnocením, neumožní změnu vlastností potraviny, popř. změnu obsahu bez otevření a především, aby tento materiál byl vhodný pro styk s potravinou. PPP je povinen zajistit, aby nebylo překročeno nejvyšší možná úroveň radioaktivního záření, ani přípustné množství trilogicky významných látek v potravinách.

Provozovatel potravinářského podniku, který dováží potraviny z jiného státu než je členský, je navíc povinen v případech, že tomu tak požaduje odpovídající právní předpis EU, předložit potřebná osvědčení a certifikát nebo vyplněný společný vstupní doklad, který potvrzuje, že daná potravina odpovídá požadavkům stanovených odpovídajícím právním předpisem EU upravující dovoz potravin ze třetí země. Dále má PPP povinnost dodržovat určená místa vstupu na území EU, popř. ČR, pokud právní předpis pro danou potravinu takovéto místo vymezuje.

Provozovatel potravinářského podniku u potravin určených k vývozu do třetích zemí dokládá osvědčení příslušnému orgánu, které potvrzuje, že vyvážená potravina je v souladu s požadavky přímo upravujícího právního předpisu EU, pokud tento předpis u dané potraviny osvědčení vyžaduje. Ve výjimečných situacích, v reakci na mimořádné havarijní události, je vývozce z ČR povinen překládat potvrzení o tom, že vyvožená

potravina neobsahuje vyšší množství radioaktivních látek, než je povoleno přímo použitelným právním předpisem.⁴¹

⁴¹ § 3 zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích

6. Informační povinnost prodejce

Povinnost prodejce informovat zákazníka o vlastnostech prodáváných výrobků, popř. o profilu nabízených služeb upravuje zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele, v platném znění. Důraz je kladen zejména na ty vlastnosti, které nejsou znatelné na první pohled, ale mají význam ke správnému použití výrobku. Prodejce je zavázán poskytnout spotřebiteli údaje o možném způsobu použití, o skladování a uschování a především upozornit správným způsobem na možné nebezpečí vyplývající z porušení pokynů ke spotřebě a uschování. Povinnost informovat vyplývá z povahy výrobků. Je-li způsob využití zřejmý z hlediska druhu výrobků, prodávajícímu závazek zaniká. Veškeré informace poskytované spotřebiteli musí být uvedené v českém jazyce a napsané jasně a srozumitelně pro zákazníka.

Mohou nastat situace, že výše zmíněné informace nelze zveřejnit na obalu výrobků, popř. na jiném vhodném umístění. Povinností prodávajícího je zajistit, aby zboží bylo označeno jiným vhodným způsobem, popř. vždy na vyžádání zákazníka veškeré potřebné informace okamžitě doložit.

Veškeré informace dodané výrobcem, popř. přepravcem musí prodávající dodržet. Nemá právo na změnu či odstranění jakýchkoli údajů o zboží.

Zákon mimo jiné upravuje povinnost prodávajícího informovat spotřebitele o ceně a to v souladu s cenovými předpisy. Výrobek musí být viditelně označen cenovkou, popř. informaci o ceně jiným způsobem zpřístupnit.⁴²

⁴² *Informační povinnosti prodejce* [online]. Česká obchodní inspekce. 2013 © Česká obchodní inspekce [vid. 2015-12-09]. Dostupné z: <http://www.coi.cz/cz/pro-podnikatele/informace-pro-prodejce/informacni-povinnosti-prodejce/>.

7. Dovoz potravin a surovin z EU

Potraviny, které na český trh přichází z jiných členských zemí EU, nejsou považovány za dovezené. Je tu uplatňován tzv. volný pohyb zboží a k obchodování nejsou potřebné speciální povolení, certifikáty nebo jiné požadavky tohoto druhu. Důraz je kladen především na to, aby potravina byla bezpečná, správně označená a aby splňovala obecné závazné právní předpisy.⁴³

7.1 Obecné požadavky

Na území ČR byly požadavky zpracovány v rámci zákona č. 110/1997 Sb., který upravuje základní povinnosti provozovatele potravinářského podniku a podnikatele, který vyrábí tabákové výrobky nebo je uvádí do oběhu. Dále upravuje povinnosti pro státní dozor, který má za úkol kontrolovat plnění výše uvedeného. Tento zákon vylučuje pouze podmínky výroby pokrmů a zásobování pitné vody. Ty jsou dále upraveny zvláštní vyhláškou.⁴⁴

Tento zákon vymezuje některé základní pojmy. Potravinou se rozumí látka, která je určena pro spotřebu člověka v nezměněném stavu nebo v upraveném jako jídlo nebo nápoj. Za potravinu lze považovat i přidané látky či látky pomocné, dále látky, které slouží k aromatizaci, které jsou určeny pro prodej spotřebiteli za účelem konzumace.⁴⁵

Zdravotně nezávadnou potravinou zákon rozumí potravinu, která splňuje veškeré chemické, fyzikální a mikrobiologické požadavky na zdravotní nezávadnost.⁴⁶

Výraz doplněk stravy je charakterizován jako potravina, která výhradně doplňuje běžnou stravu. Jedná se o koncentrovaný zdroj vitamínů, minerálních látek nebo i dalších látek

⁴³ *Dovoz surovin a potravin z EU* [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 04. 02. 2015 [vid. 2015-11-06]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx>.

⁴⁴ zákon č. 110/1997 Sb., § 1, odst. 1 – 3

⁴⁵ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. a)

⁴⁶ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. f)

s nutričním či fyziologickým účinkem. Doplněk stravy je obsažen v potravině samostatně nebo v kombinaci a je určen k přímé spotřebě v malých a odměřených dávkách.⁴⁷

Látkou určenou k aromatizaci zákon rozumí takovou látku, která je používána a určena k tomu, aby po přidání do potraviny udělovala potravině chuť nebo vůni, kterou by potravina bez přidání těchto látek neměla.⁴⁸

Kontaminující látkou se rozumí látka, která se do potraviny dostala neúmyslně při výrobě, zpracování, balení, přepravě či skladování. Nejedná se ale o mechanické znečištění, mikroby, živé nebo mrtvé živočišné škůdce.⁴⁹

Pro výrobu potravin je charakteristické čištění, třídění, upravování, opracování nebo zpracování surovin, balení, popřípadě přidávání dalších látek, jako například doplňky stravy, látky sloužící k aromatizaci či jiné pomocné látky uvedené a definované zákonem, za účelem uvedení do oběhu. Za součást výroby nepovažujeme zemědělskou prvovýrobu.⁵⁰

Pojem dávání do oběhu charakterizuje nabízení k prodeji, prodej nebo jinou formu nabízení ke spotřebě. Dále zahrnuje skladování a přepravu, která je pro prodej potřebná.⁵¹

Zákon vymezuje pojem datum použitelnosti jako den, kdy je ukončena doba, po kterou si potravina podléhající rychle zkáze, zachovává své specifické vlastnosti a splňuje požadavky na zdravotní nezávadnost, pokud jsou dodržovány skladovací podmínky. Po tomto datu nesmí být potravina uvedena do oběhu.⁵²

Datem minimální trvanlivosti se rozumí datum, které vymezuje minimální dobu, po kterou potravina zachovává své specifické vlastnosti a splňuje požadavky na zdravotní bezzávadnost, pokud jsou dodrženy skladovací podmínky.⁵³

⁴⁷ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. i)

⁴⁸ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. k)

⁴⁹ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. m)

⁵⁰ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. n)

⁵¹ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. o)

⁵² zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. p)

⁵³ zákon č. 110/1997 Sb., § 2, písm. q)

7.2 Komoditní požadavky

Existují dvě sféry, do nichž mohou potraviny spadat. První je harmonizovaná sféra a ta nám vyjadřuje existenci evropského právního předpisu pro potravinu. Na druhé straně máme sféru neharmonizovanou a pro tu je typická absence evropské právní úpravy. Pro neharmonizovanou sféru je specifický pojem tzv. princip vzájemného uznávání. V případě neharmonizované sféry je důležité splnění národního předpisu, což znamená, že pokud země, která danou potravinu považuje na základě svých předpisů za nezávadnou, musí i jiná členská země přijat bezzávadnost této potraviny.⁵⁴

⁵⁴ zákon č. 110/1997 Sb., §11a

8. Dovoz potravin a surovin ze třetích zemí

Tato situace je podobná dovozu z členských zemí. V případě, že se nejedná o potravinu, na kterou se vztahují zvláštní předpisy a podmínky pro dovoz, ani dovoz ze třetích zemí nevyžaduje žádné zvláštní speciální povolení a certifikáty.

Všechny potraviny, které jsou dováženy ze třetích zemí, musí splňovat obecné požadavky na označování. Na území ČR je označování potravin upraveno zákonem číslo 110/1997 Sb. Provozovatel potravinářského podniku je povinen potravinu řádně označit na obalu určeném pro spotřebitele nebo pro provozovny stravovacích služeb. Zákon vymezuje, co vše musí být na obale uvedeno:

- Název obchodní firmy, sídlo výrobce nebo prodávajícího, který má sídlo v členské zemi EU. U potravin se uvádí země původu nebo místo vzniku potraviny, pokud neuvedení tohoto údaje by mohlo spotřebitele přivést v omyl o původu či o místě vzniku potraviny.
- Potravina musí být označena názvem druhu, skupiny nebo podskupiny potravin, pod nímž je potravina uváděna do oběhu. Pokud neexistuje druh, skupina nebo podskupina, kterou by se mohla potravina označit vzhledem k použitým surovinám a technologii, označí se potravina názvem odvozeným od základní použité suroviny či technologie.
- Údaj o množství výrobku. Jedná-li se o pevný výrobek nacházející se v kapalině, musí být označena hmotnost celkového výrobku, ale i hmotnost pevné potraviny bez nálevu.
- Datem použitelnosti či datem minimální trvanlivosti. Existuje výčet potravin, které nemusí být označeny datem použitelnosti a ani datem minimální trvanlivosti.
- Údajem o způsobu skladování. Existují potraviny, u nichž by mohlo dojít k poškození zdravotní nezávadnosti nebo ke zhoršení jakosti potraviny v případě nesprávného skladování.
- Potraviny, u nichž by mohlo dojít k poškození bezzávadnosti nebo zhoršení jakosti nesprávným užíváním, musí být označeny údajem o způsobu použití.

- Údajem o složení potraviny na základě použitých potravin, přidaných látek a látek k aromatizaci.⁵⁵

Stejně jako u obchodování v rámci EU, má dovoz z třetích zemí harmonizovanou a neharmonizovanou sféru. V případě sféry harmonizované musí potravina splňovat veškeré požadavky, které jsou stanovené v příslušném evropském právním předpisu. Na druhé straně, u neharmonizované sféry musí být splněny požadavky národního předpisu té členské země, kde byla potravina vyrobena nebo kde byla poprvé uvedena do oběhu.⁵⁶

Evropská komise je oprávněna k přijetí některých opatření vůči dovozu potravin ze třetích zemí. To musí být ale v závislosti na závažnosti situace. Evropská komise má právo pozastavit dovoz určitých potravin ze třetích zemí nebo stanovit zvláštní podmínky pro dovoz vybraných potravin.

Existují bezprostředně závazné předpisy EU, které vymezují schválená místa pro dovoz vybraných potravin na území EU. Dále stanovují povinnost provozovatelům potravinářských podniků, kteří vybranou potravinu dováží ze třetích zemí, aby předložili v místech vstupu zdravotní certifikát nebo i jiné původní doklady. Posledním bezprostředně závazným předpisem EU je uložení kompetentním dozorčím orgánům členských států povinnosti systematických či namátkových kontrol, které mají provádět v místech vstupu dané potraviny na území EU.⁵⁷

Potraviny podléhající zvláštnímu režimu dovozu lze rozdělit do 3 skupin podle míry regulace podmínek pro dovoz do EU. První skupinou jsou potraviny, jejichž dovoz příslušné právní předpisy EU zakazují nebo dočasně pozastavují. Takovou potravinou je například list pepře betelového a složené potraviny obsahující listy pepře betelového pocházející nebo odesílané z Bangladéše. Tato úprava vyhlášena jako prováděcí rozhodnutí Komise č. 2014/88/EU v platném znění. Toto omezení bylo následně prováděcím rozhodnutím Komise č. 2015/1028 prodlouženo do 30. června 2016. Další

⁵⁵ zákon č. 110/1997 Sb., § 6, odst. 1, písm. a – o

⁵⁶ *Dovoz ze třetích zemí* [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx>.

⁵⁷ tamtéž

potravinou, jejíž dovoz do EU je omezený, je sušená fazole z Nigérie deklarované pod kódem KN 0713 39 00. Zákaz je platný od 20. června 2015 a platí taktéž do 30. června 2016.⁵⁸

8.1 Potraviny se zvláštním režimem dovozu v důsledku rizika kontaminace aflatoxinem

Do druhé skupiny potravin se řadí ty, které lze dovážet pouze přes schválená místa vstupu. Jedná se o potraviny, které lze uvést do oběhu ve kterémkoliv členském státě, ale pouze přes vstupní místa dovozu, která jsou uvedena v příslušném předpise EU. Státní zemědělská a potravinářská inspekce má za úkol provádět kontroly potravin před jejich uvolněním do volného oběhu na již zmíněných místech vstupu. Do této skupiny se řadí komodity ošetřené tzv. zesílenou úřední kontrolou, tzv. zvláštním režimem dovozu. Nařízení Komise č. 884/2014 vymezuje výrobky, pro které jsou určeny zvláštní podmínky při dovozu. Kontrola státní inspekcí se týká položek, které nejsou určeny pro soukromou spotřebu a dále komodit zpracovaných či složených, které obsahují více jak 20% sledované potraviny. V případě pochybnosti o soukromé spotřebě, důkazní břemeno je na straně příjemce komodity. Nařízení ES č. 669/2009 upravuje seznam míst, přes která je možný dovoz těchto potravin. Zde je zesílená úřední kontrola. Kontrola probíhá systematicky na veškeré doklady k zásilkám připojené. Dále probíhá fyzická kontrola včetně laboratorních analýz, vše závisí na četnosti rizik.⁵⁹

Pro ČR je určeným místem vstupu Letiště Václava Havla v Praze. Nařízení č. 884/2014 vymezuje, že určeným místem dovozu pro všechny potraviny na území ČR je CÚ pro Středočeský kraj. Dále nařízení Komise č. 884/2014 ze dne 13. srpna 2014 stanovuje zvláštní podmínky pro dovoz některých potravin a krmiv ze třetích zemí, které mohou obsahovat riziko kontaminace aflatoxiny. Aflatoxin je látkou s extrémně vysokou

⁵⁸ *Dovoz ze třetích zemí* [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

⁵⁹ *Food and feed of non-animal origin* [online]. European Commission. [vid. 2015-11-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/non-animal/index_en.htm.

toxicitou. Jsou vytvářeny plísněmi a poškozují zdraví člověka i zvířat. V první řadě postihují játra a byl u nich prokázán i karcinogenní účinek. Celkem bylo aflatoxinu popsáno hned několik a každý typ se objevuje v různých potravinách. Z globálního hlediska lze konstatovat, že látka aflatoxin se vyskytuje především v kukuřici, arašídech, skořápkových plodech (pistácie, lískový ořech, para ořechy, atd.) a koření (pepř, chilli, paprika, atd.). Tato nebezpečná látka se může vyskytovat i v mléce a tomu předchází krmení krav kontaminovanými plodinami.⁶⁰

Vzhledem k úrovni nebezpečí, které může nastat volným vstupem těchto potravin do oběhu, je v rámci nařízení Komise č. 884/2014 provedena úprava dokumentu, které musí zásilku doprovázet a následně na vymezeném místě proběhne kontrola. Státní inspekce mají za úkol výše uvedené zkontrolovat před vpuštěním do oběhu. Potravinu uvedenou v nařízení musí být doprovázeny výsledkem odběru vzorku a analýzy, osvědčením o zdravotní nezávadnosti. Toto osvědčení musí být vyplněno, podepsáno a ověřeno oprávněným zástupcem příslušného orgánu země původu. Osvědčení o zdravotní nezávadnosti musí být vyhotoveno v úředním jazyce členské země, ve které se nachází místo vstupu. Pouze se souhlasem zmíněného členského státu je možné vypracovat toto osvědčení v jiném úředním jazyce EU. Osvědčení je platné po dobu 4 měsíců ode dne vydání.⁶¹

Výsledky odběru vzorků jsou provedeny příslušnými orgány země původu té země, která je odesílatelem, pokud je uvedena jiná země než země původu.⁶²

Dále nařízení Komise č. 884/2014 ve čl. 7 upravuje povinnost provozovatele potravinářského podniku ohlásit předem předpokládané datum a čas příchodu zásilky a druh zásilky a to minimálně jeden den předem.

Všechny úřední kontroly musí být provedeny minimálně do 15 pracovních dnů od okamžiku, kdy je zásilka předložena k dovozu a je připravena k odběru vzorku v určeném

⁶⁰ *Aflatoxiny* [online]. Bezpečnost potravin A – Z. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. [vid. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/76461.aspx>.

⁶¹ Nařízení Komise č. 884/2014, čl. 5

⁶² Nařízení Komise č. 884/2014, čl. 4

místě dovozu. Úřední kontroly probíhají před vyplněním společného vstupního dokladu. Na určeném místě vstupu do Unie probíhá další kontrola spočívající v předložení povinných a potřebných dokladů v podobě výsledků odběru vzorků a osvědčení o zdravotní nezávadnosti. V situaci, kdy zásilku tyto dokumenty nedoprovází nebo doprovází-li, ale výsledky odběru vzorků nejsou v souladu s ustanovením nařízení, nesmí tato zásilka proniknout na území EU. Tato situace je řešena zpětným zasláním zásilky do země původu nebo jejím zničením. Potvrzení o provedení dokladové kontrol je zaznamenáno ve společném vstupním dokladu. Takto potvrzený doklad si může provozovatel potravinářského podniku, popř. jeho zástupce, vyzvednout u příslušné státní zemědělské a potravinové inspekce a následně ho předloží celnímu úřadu pro svolení převozu zásilky do určeného místa dovozu. Dalším krokem před povolením do volného oběhu na území EU je fyzická kontrola příslušného orgánu na určeném místě dovozu. U určitého procenta zásilek je provedena kontrola prostřednictvím odběru vzorků pro analýzu kontaminace aflatoxinem. Každá zásilka musí mít označení v podobě kódu. Stejný kód musí být zaznamenán i ve výsledcích odběru vzorků k příslušným zásilkám. Na straně provozovatele potravinového podniku je zajistit vyložení zásilky, aby byla možnost provést odběr vzorků. Pokud se jedná o zásilku se zvláštní přepravou popř. zvláštním balením, je provozovatel potravinového podniku povinen zajistit inspektorovi vhodné zařízení k odebrání potřebného vzorku. Po provedení kontroly příslušný orgán potvrdí výsledky v podobě vyplnění náležité části společného vstupního dokladu a přiloží výsledky z odběru vzorků.⁶³

Článek 10 Nařízení Komise č. 884/2015 uvádí, že v případě, kdy jeden společný vstupní doklad doprovází více zásilek, nesmí být tyto zásilky rozděleny až do doby, kdy proběhnou veškeré úřední kontroly a dokud kompetentní orgány nevyplní společný vstupní doklad, jak bylo uvedeno výše. Pokud následně po provedených kontrolách dojde k rozdělení zásilek, musí být každá část doprovázena ověřenou kopií společného vstupního dokladu až do doby vpuštění do volného oběhu.

⁶³ Nařízení Komise č. 884/2014, čl. 9

Konečnou fází, jež nastává vpuštěním zásilky do volného oběhu, může být až v době, kdy provozovatel potravinového podniku, popř. jeho zástupe předloží celním orgánům společný vstupní doklad. Předložení dokladů může mít podobu jak fyzickou, tak i elektronickou. Předložení řádně vyplněného a potvrzeného dokladu zajišťuje, že proběhly veškeré úřední kontroly. Celní orgán vpustí zásilku do oběhu pouze, když má společný vstupní doklad uvedeno příznivé rozhodnutí příslušného orgánu. Zásilky, které nejsou doprovázeny výsledky odběru vzorků a osvědčením o zdravotní nezávadnosti nesmí být vpuštěny na území EU. Dalším případem, kdy se zásilka nesmí dostat na území EU je nadměrný obsah aflatoxinů zjištěný odběrem vzorků. V obou případech jako možné řešení přichází zpětné odeslání do země původu, zničení zásilky nebo ve výjimečných situacích, s ohledem na obsah aflatoxinů a druh zásilky, lze využít potravinu pro jiné účely, např. jako krmivo.⁶⁴

Jak uvádí článek 14 Nařízení Komise č. 884/2014 náklady vznikající z provedení úředních kontrol, náklady na vynaložení odběru vzorků a provedení analýz, náklady na skladování a ostatní náklady spojené s nedodržením ustanovení a následným řešením nese provozovatel potravinového podniku.

Tabulka 1 - Potraviny s rizikem výskytu aflatoxinu

POTRAVINY POCHÁZEJÍCÍ NEBO ZASÍLANÉ Z:		FREKVENCE KONTROL
Brazílie (BR)	para ořechy ve skořápce směsi ořechů nebo sušeného ovoce a obsahující para ořechy ve skořápce	Namátkově
Čína (CN)	podzemnice olejná arašídny jinak upravované nebo konzervované	20%

⁶⁴ Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

	arašídové máslo	
Egypt (EG)	podzemnice olejná kódu	20%
	arašídový jinak upravovaný nebo konzervovaný	
	arašídové máslo	
Írán (IR)	Pistácie	50%
	směsí ořechů nebo sušeného ovoce obsahující pistácie	
	pasta z pistácií	
	pistácie, upravené nebo konzervované, včetně směsí	
	mouka, krupice a prášek z pistácií	
Turecko (TR)	sušené fíky	20%
	směsí ořechů nebo sušeného ovoce obsahující fíky	
	pasta z fíků	
	fíky upravené nebo konzervované, včetně směsí	
	lískové ořechy (Corylus spp.) ve skořápce nebo bez skořápky	namátkově
	směsí ořechů nebo sušeného ovoce obsahující lískové ořechy	
	pasta z lískových ořechů	
	lískové ořechy, upravené nebo konzervované, včetně směsí	
	mouka, krupice a prášek z lískových ořechů	
	lískové ořechy rozřezané na kusy nebo plátky nebo rozdrcené	
	olej z lískových ořechů	
	Pistácie	50%
	směsí ořechů nebo sušeného ovoce pistácie	
	pasta z pistácií	
	pistácie, upravené nebo konzervované, včetně směsí	
	mouka, krupice a prášek z pistácií	
Ghana (GH)	podzemnice olejná	50%
	arašídový jinak upravovaný	

	nebo konzervované	
	arašídové máslo	
Indie (IN)	podzemnice olejná kódu	20%
	arašídový jinak upravovaný nebo konzervovaný	
	arašídové máslo	
Nigérie (NG)	Melounová jádra (egusi) a produkty z nich vyrobené	50%

Zdroj: SZPI (úprava vlastní)

Dne 1. 8. 2015 nabyla účinnosti nová vyhláška č. 172/2015 Sb. o informační povinnosti příjemce potravin v místě určení. Tímto došlo ke zrušení vyhlášky původní, č. 320/2014 Sb. Nová vyhláška zachovává seznam komodit, na které se vztahovala i ta původní. Mezi tyto komodity se řadí některé druhy čerstvého ovoce a zeleniny:

Tabulka 2 – Potraviny s informační povinností v místě určení

- Broskve a nektarinky,	- Cibule a česnek,
- Hrušky a jablka,	- Mrkev a celer bulvový,
- Slívy a švestky,	- Papriky, rajčata a okurky salátové,
- Pomeranče,	- Zelí hlávkové, květák a brokolice,
- Banány,	- Brambory konzumní rané,
- Stolní hrozny révy bílé.	- Brambory konzumní pozdní.

Zdroj: vlastní

Vyhláška je prováděcím předpisem k zákonu o potravinách č. 110/1997 Sb. Již zákon stanovuje povinnost pro provozovatele potravinářského podniku informovat příslušné orgány o příjmu vybraných druhů potravin na území ČR z jiného členského státu nebo ze třetí země. Vyhláška se vztahuje pouze na ty potraviny, pro které je území ČR prvním místem zacházení a manipulace, tzn., že vyhláška se týká všech, kdo první přijímá nebo

manipuluje s potravinou rostlinného původu včetně těch, kdo potravinu dovezou a přímo prodávají.⁶⁵

Pokud se jedná o potravinu, která je uvedený výše v tabulce, je příjemce v místě určení povinen oznámit příslušnému krajskému inspektorátu Státní zemědělské a potravinářské inspekce nejpozději 24 hodin před příchodem potraviny na místo určení

- Druh potraviny,
- Množství potraviny,
- Název, adresu a členský stát provozovatele potravinářského podniku, který potravinu na místo určení dodává,
- Adresu příjemce a místa určení,
- Předpokládané datum příchodu potraviny na místo určení.⁶⁶

Změna, která byla zaznamenána v nové vyhlášce, se týká především způsobu podání informací o příhodu zásilky na místo určení. Nově se tato informace podává k státní zemědělské a potravinářské inspekci pouze a výhradně elektronicky prostřednictvím webového nahlašovacího formuláře. Tuto informaci musí provozovatel potravinářského podniku příslušnému inspektorátu poskytnout nejméně 1 den předem.

8.2 Potraviny se zvláštními podmínkami dovozu

Jedná se o komodity, jejichž dovoz je upraven nařízením Komise č. 885/2014, které je platné od 17. 8. 2014, jejichž výčet je uveden v tabulce.

⁶⁵ *Dovoz ze třetích zemí* [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 23. 07. 2015 [vid. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

⁶⁶ Vyhláška č. 320/2014 Sb., § 2

Tabulka 3 - Potraviny se zvláštními podmínkami dovozu

KRMIVA A POTRAVINY (zamyšlené použití)	ZEMĚ PŮVODU	NEBEZPEČÍ	ČETNOST FYZICKÝCH KONTROL A KONTROL TOTOŽNOSTI (%)
Listy curry (<i>Bergera/ Murraya koenigii</i>) (Potraviny – bylinky čerstvé, sušené a zmrazené)	Indie (IN)	Rezidua pesticidů zjištěná multireziduálními metodami založenými na GC-MS a LC-MS nebo metodami k prokázání jediného rezidua	20
Okra (Potraviny – čerstvé a zmrazené)	Indie (IN)	Rezidua pesticidů zjištěná multireziduálními metodami založenými na GC-MS a LC-MS nebo metodami k prokázání jediného rezidua	20

Zdroj: SZPI (úprava vlastní)

I pro tyto komodity platí, že vstup na území Unie je možný pouze přes určená místa vstupu, které vymezuje výše uvedené nařízení. Nařízení se vztahuje nejen na samostatné komodity, ale i na výrobky, které obsahují více než 20% sledované potraviny. Stejná situace jako u látek s aflatoxinem v případě zásilek pro soukromé účely, důkazní břemeno v případě potřeby leží na straně příjemce zásilky.

I v tomto případě existuje řada povinných dokumentů, které musí zásilku doprovázet a musí být dopravcem předloženy v případě potřeby:

- Obchodní dokumenty a společný vstupní doklad,
- Výsledky odběrů vzorků, které byly provedeny příslušnými orgány v zemi původu komodity, popř. v zemi, ze které je zásilka odesílána,

pokud se daná země liší od země původu. Výsledky analýz musí prokazovat, že komodita je vyhovující z hlediska obsahu pesticidů.

- Vyplněné, podepsané a ověřené osvědčení o zdravotní nezávadnosti příslušným odpovědným orgánem v zemi původu nebo v zemi, ze které je zásilka odeslána. Toto osvědčení nesmí být starší 4 měsíců a musí být v jazyce země určení, popř. se toleruje jazyk anglický.

Dovozce má povinnost nahlásit datum a čas fyzického příchodu zásilky na místo určení příslušnému orgánu. Pro ČR je příslušným orgánem inspektorát státní zemědělské a potravinářské inspekce, pod který je místně příslušný celní úřad, přes nějž dovozce plánuje zásilku převézt, tj. inspektorát státní zemědělské a potravinářské inspekce v Praze. Informaci o zásilce v podobě vyplněného formuláře lze doručit osobně, poštou nebo elektronicky na příslušné kontaktní osoby. V případě elektronického podání v nepracovní dobu či den, se za den nahlášení považuje den první následující pracovní. Dovozce má povinnost při nahlášení zásilky předložit inspektorátu veškeré dokumenty týkající se zásilky. K jednotlivým typům komodit je přiřazena četnost kontrol a na základě toho je následně prováděna fyzická kontrola a odebrání vzorků. Všechny kontroly jsou prováděny v určeném místě vstupu. V ČR je tímto místem Letiště Václava Havla v Praze. Výsledky analýzy vzorků se zaznamenávají do společného vstupního dokladu, který zásilku doprovází až do chvíle propuštění do volného oběhu. Pro samotné propuštění do volného oběhu stejně jako u předchozích komodit platí dodržení ustanovení nařízení. Zásilku musí doprovázet řádně vyplněný společný vstupní doklad, kde je zaznamenáno, že kontrola dokladů proběhla a se zaznamenaným příznivým výsledkem odebraných vzorků a analýzy. Zásilky, které nemají řádně vyplněný společný vstupní doklad, nemohou být propuštěny do volného oběhu a musí být vráceny zpět do původní určeného místa vstupu. Veškeré náklady plynoucí z úředních kontrol, odběru vzorků, skladování a případných opatření při nedodržení některých ustanovení nese provozovatel potravinářského podniku.⁶⁷

⁶⁷ *Dovoz ze třetích zemí* [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

8.3 Potraviny se zesílenou úřední kontrolou

Tuto oblast upravuje Nařízení Komise 669/2009 v platném znění. Seznam níže uvedený v tabulce je platný od 1. 10. 2015.

Tabulka 4 - Potraviny se zesílenou úřední kontrolou

KRMIVA A POTRAVINY (zamýšlené použití)	ZEMĚ PŮVODU	NEBEZPEČÍ	ČETNOST FYZICKÝCH KONTROL A KONTROL TOTOŽNOSTI (%)
Sušené hrozny (vinná réva) (Potravina)	Afghánistán (AF)	Ochratoxin A	50
Mandle ve skořápce Mandle bez skořápky (Potravina)	Austrálie (AU)	Aflatoxiny	20
Podzemnice olejná, ve skořápce Podzemnice olejná, bez skořápky Arašídové máslo Arašídy jinak upravené nebo konzervované (Krmivo a potraviny)	Brazílie (BR)	Aflatoxiny	10
Brassica oleracea (jiné jedlé druhy rodu Brassica, „čínská brokolice“⁽⁴⁾ (Potraviny – čerstvé nebo chlazené)	Čína (CN)	Rezidua pesticidů	50

Čaj, též aromatizovaný <i>(Potraviny)</i>	Čína (CN)	Rezidua pesticidů	10
Fazole (<i>Vigna unguiculata</i> spp. <i>sesquipedalis</i>) Paprika (<i>Capsicum</i> spp.) <i>(Potraviny – čerstvá, chlazená nebo mražená zelenina)</i>	Dominikánská republika (DO)	Rezidua pesticidů	20
Hořký meloun (<i>Momordica charantia</i>) Lilek <i>(Potraviny – čerstvá, chlazená nebo mražená zelenina)</i>	Dominikánská republika (DO)	Rezidua pesticidů	10
Jahody (čerstvé) <i>(Potraviny – čerstvé ovoce a zelenina)</i>	Egypt (EG)	Rezidua pesticidů	10
Paprika (sladká a jiná než sladká) (<i>Capsicum</i> spp.) <i>(Potraviny – čerstvé, chlazené nebo zmrazené)</i>	Egypt (EG)	Rezidua pesticidů	10
Podzemnice olejná ve skořápce Podzemnice olejná bez skořápky Arašídové máslo Podzemnice olejná jinak upravená nebo konzervovaná <i>(Krmiva a potraviny)</i>	Gambie (GM)	Aflatoxiny	50
Listy pepře betelového (<i>Pipper betle</i> L.) <i>(Potraviny)</i>	Indie (IN)	Salmonela	50

Sezamová semena <i>(Potraviny – čerstvé nebo chlazené)</i>	Indie (IN)	Salmonela	20
Capsicum annuum, vcelku Capsicum annuum, drcené nebo mleté Sušené plody rodu Capsicum, vcelku, jiné než sladké papriky (Capsicum annuum) Muškatový ořech (Myristica fragrans) <i>(Potraviny – sušené koření)</i>	Indie (IN)	Aflatoxiny	20
Enzymy: připravené enzymy	Indie (IN)	Chloramfenikol	50
Muškatový ořech (Myristica fragrans) <i>(Potraviny – sušené koření)</i>	Indonésie (ID)	Aflatoxiny	20
Fazole (Vigna unguiculata spp. sesquipedalis) Lilek <i>(Potraviny – čerstvá, chlazená nebo mražená zelenina)</i>	Kambodža (KH)	Rezidua pesticidů	50
Mířík celer (Apium graveolens) <i>(Potraviny – bylinky, čerstvé nebo chlazené)</i>	Kambodža (KH)	Rezidua pesticidů	50
Hrách setý (nevyluštěný) <i>(Potraviny – čerstvé, chlazené)</i>	Keňa (KE)	Rezidua pesticidů	10

Hrozny stolní <i>(Potraviny – čerstvé)</i>	Peru (PE)	Rezidua pesticidů	10
Maliny <i>(Potraviny – zmrazené)</i>	Srbsko (RS)	Norovirus	10
Melounová jádra <i>(egusi, Citrullus lanatus)</i> a produkty z nich vyrobené <i>(Potraviny)</i>	Sierra Leone (SL)	Aflatoxiny	50
Podzemnice olejná, ve skořápce Podzemnice olejná, bez skořápky Arašídové máslo Arašídy jinak upravené nebo konzervované <i>(Krmivo a potraviny)</i>	Súdán (SD)	Aflatoxiny	50
Papriky (jiné než sladké) (Capsicum annuum) <i>(Potraviny – čerstvá zelenina)</i>	Thajsko (TH)	Rezidua pesticidů	10
Fazole (Vigna unguiculata spp. sesquipedalis) Lilek <i>(Potraviny – čerstvá, chlazená nebo mražená zelenina)</i>	Thajsko (TH)	Rezidua pesticidů	20
Sušené meruňky Meruňky, jinak upravené nebo konzervované <i>(Potraviny)</i>	Turecko (TR)	Siřičitany	10
Paprika zeleninová	Turecko (TR)	Rezidua	10

<i>(Capsicum annuum)</i> <i>(Potraviny – čerstvá, chlazená nebo mražená zelenina)</i>		pesticidů	
Listy révy vinné <i>(Potraviny)</i>	Turecko (TR)	Rezidua pesticidů	50
Pistácie ve skořápce Pistácie bez skořápky <i>(Potraviny)</i>	Spojené státy americké (US)	Aflatoxiny	20
Sušené meruňky Meruňky, jinak upravené nebo konzervované <i>(Potraviny)</i>	Uzbekistán (UZ)	Siřičitany	50
listy koriandru bazalka (pravá) máta petržel <i>(Potraviny – čerstvé nebo chlazené bylinky)</i>	Vietnam (VN)	Rezidua pesticidů	50
okra papriky (jiné než sladké) (<i>Capsicum spp.</i>) <i>(Potraviny – čerstvé nebo chlazené)</i>	Vietnam (VN)	Rezidua pesticidů	50
Pitahaya (dračí ovoce) <i>(Potraviny – čerstvé nebo chlazené)</i>	Vietnam (VN)	Rezidua pesticidů	20

Zdroj: SZPI (úprava vlastní)

I u těchto komodit platí, že na území EU smí vstoupit pouze přes vyhrazená místa vstupu. Dovozece musí předkládat obchodní dokumenty a společný vstupní doklad, jinak žádné oficiální dokumenty k dovozu těchto potravin nejsou vyžadovány. Zásilka vstupující na

území ČR musí být hlášena předem na příslušný inspektorát státní zemědělské a potravinářské inspekce, v Praze. Při nahlášení zásilky provede inspektorát dokladovou kontrolou. Obchodní dokumenty musí odpovídat vyplněnému společnému vstupnímu dokladu. Výsledek dokladové kontroly je taktéž zaznamenán do společného vstupního dokladu. Fyzické kontroly probíhají i u těchto komodit na základě uvedené četnosti. V rámci fyzické kontroly jsou odebrány vzorky a je provedena i kontrola totožnosti. Jak příznivé, tak i nevyhovující výsledky jsou zaznamenány do společného vstupního dokladu. Veškeré kontroly v určeném místě vstupu musí proběhnout bez prodlení, kontrola dokladů má být vyřízená nejpozději do 2 pracovních dnů. Originál vstupního dokladu zásilku doprovází až do chvíle, kdy bude zásilka propuštěna do volného oběhu. Do volného oběhu zásilka může být propuštěna pouze s doprovodem společného vstupního dokladu, kde je zaznamenána kontrola dokladů a v případě provedené kontroly vzorků její vyhovující výsledky. I v tomto případě veškeré náklady vynaložené na kontroly hradí provozovatel potravinářského podniku.⁶⁸

8.4 Podmínky dovozu pro některé konkrétní potraviny

8.4.1 Guarová guma z Indie

Dovoz guarové gummy z Indie je vzhledem k riziku kontaminace pentachlorfenolem a dioxiny je upraven prováděcím nařízením Komise č. 2015/175. Nařízení se vztahuje i na komodity, které guarovou gumu obsahují, v objemu více než 20%. Nařízení neupravuje zásilky, které jsou výhradně pro soukromou spotřebu. Dovozce je případně povinen prokázat, že se jedná o soukromou spotřebu. Zásilka musí být doprovázena osvědčením o zdravotní bezzávadnosti. Existence tohoto osvědčení potvrzuje, že zásilka neobsahuje více než 0,01 mg/kg pentachlorfenolu. Dalším povinným dokumentem je analytická zpráva vydaná oprávněnou laboratoří, o výsledku odebraných vzorků příslušným orgánem země původu nebo země, ze které je komodita odeslána. Oba dokumenty musí být podepsány

⁶⁸Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OQ%3d%3d>.

schváleným zástupcem Ministerstva průmyslu a obchodu Indie. Pokud je potravinu odeslána z jiné země, než je země původu, pak musí být vše podepsáno zodpovědným orgánem v zemi odeslání. Dovozece má povinnost nahlásit datum, čas a typ zásilky 1 den před fyzickým příchodem. V první řadě proběhne kontrola dokladů, které dovozece předloží inspektorátu Státní zemědělské a potravinářské inspekce v Praze. Doručení dokladů lze provést osobně, poštou, popř. emailem. U 5 % zásilek se provádí odběr vzorů pro testování existence pentachlorofenolu. Výsledky jsou zaznamenány do společného vstupního dokladu.⁶⁹

8.4.2 Houby

Jednou z komodit, pro které platí zvláštní podmínky dovozu, jsou houby. Nařízení č. 1635/2006 upravuje dovoz hub ze zemí: Rusko, Ukrajina, Turecko, Albánie, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Makedonie, Norsko, Rumunsko, Moldavsko, Černá Hora, Srbsko, Švýcarsko a Lichtenštejnsko. Nařízení upravující dovoz hub ze dne 6. listopadu 2006 vzniklo jako prováděcí k Nařízení Rady (EHS) č. 737/90 o podmínkách dovozu zemědělských produktů z třetích zemí po havárii jaderné elektrárny v Černobyli. Nařízení upravuje seznam potravin, u kterých se přísně vyžaduje dodržování:

- Houby čerstvé nebo chlazené, kromě pěstovaných hub,
- Houby zmrazené, kromě pěstovaných hub,
- Houby konzervované, kromě pěstovaných hub,
- Houby sušené, rozřezané na kousky nebo plátky, rozdrcené nebo v prášku, kromě pěstovaných hub,
- Houby připravené nebo kondenzované v octě nebo v kyselině octové, kromě pěstovaných hub.

Zásilku na území ČR je možné přivést přes kterýkoliv celní úřad. Vývozní certifikát, který je uveden v příloze Nařízení, prokazuje, že produkt splňuje nejvyšší přípustné úrovně radioaktivity cesia. Horní hranici upravuje nařízení Rady (ES) č. 733/2008. U každé

⁶⁹ Nařízení Komise č. 2015/175

zásilky musí proběhnout kontrola dokladů, která probíhá na základě hlášení Celního úřadu k inspektorátu Státní zemědělské a potravinářské inspekci po fyzickém příchodu zásilky. V tomto případě dopravci nevzniká povinnost hlásit příchod produktu předem. Kontrola fyzická probíhá pouze v případech, kdy zásilka je o hmotnosti vyšší než 10 kg. Potom teprve jsou odebrány vzorky ke kontrole a analýze. V případě zjištění, že komodita obsahuje vyšší úroveň radioaktivita cesia než je přípustné, zásilka musí být neprodleně zneškodněna, popř. vrácena zpět do země odeslání. V tomto případě dovozci vznikají další náklady k uhrazení spojené s likvidací zásilky, popř. jejím vrácením. V běžných případech dovozce hradí pouze náklady spojené s odebráním vzorků a následnou analýzou.⁷⁰

8.4.3 Rýže z Číny

Na dovoz rýže z Číny platí mimořádná opatření upravená prováděcím rozhodnutím Komise č. 2011/884/EU. Důvodem pro mimořádná opatření je výskyt nepovolené modifikované rýže v produktech z rýže. Pro tyto produkty platí dovoz na území EU pouze přes určená místa vstupu, pro ČR je zmíněným místem Letiště Václava Havla v Praze. Dovozeči vzniká povinnost nahlásit fyzický příchod zásilky předem. Dovozeč musí oznámit druh zásilky, datum a čas příchodu komodity. Z úpravy jsou vyloučeny zásilky, které jsou výhradně pro soukromou spotřebu, důkazní břemeno nese příjemce zásilky. Zásilka musí být doprovázena analytickou zprávou a osvědčením o zdravotní nezávadnosti, které je vyplněno, podepsáno a ověřeno oprávněným zástupcem Úřadu Čínské lidové republiky pro vstupní a výstupní inspekci a karanténu. Dokumenty musí být vystaveny v úředním jazyce země dovozu, pokud se úřední orgány země dovozu nedomluví na jiném úředním jazyce. Pokud se jedná o dovážené komodity, které neobsahují stopy rýže, tak nemusí být zásilka doprovázena výše zmíněnými dokumenty. V tomto případě stačí, aby zásilku doprovázelo prohlášení odpovědného provozovatele za zásilku, že dovážená potravina neobsahuje rýži, opět v úředním jazyce země, do které potravina putuje, popř. v jazyce jiném, ale příslušné orgány musí akceptovat tento jazyk. I na dovoz z Číny platí kontrola dokladů. Pokud k zásilce, která obsahuje rýži, chybí osvědčení o zdravotní nezávadnosti nebo analytická

⁷⁰ Nařízení Komise č. 1635/2006

zpráva, musí být tato zásilka odeslána zpět, popř. zlikvidována. Pokud kontrola dokladů proběhla v pořádku, následuje odebrání vzorků a četnost je v tomto případě 100%. Zásilka zůstává pod nepřetržitým dohledem do doby, než budou k dispozici výsledky odběru. Po dokončení všech kontrol příslušný orgán vyplní společný vstupní doklad, následně jej ověří a podepíše. Originál doprovází zásilku na místo určení, které je v něm uvedeno.⁷¹

8.4.4 Potraviny ošetřené ionizujícím zářením

Potraviny a suroviny ošetřené ionizujícím zářením spadají pod úpravu vyhlášky ze dne 12. března 2004 č. 133/2004 Sb. Tato vyhláška stanovuje podmínky pro použití ultrafialových paprsků a ionizujícího záření k ošetření potravin. Stanovuje nejvyšší přípustní množství záření, kterým mohou být potraviny vystaveny a dále označení, kterým má být potravina na obalu označena v případě, že záření podstoupila. Vyhláška se nevztahuje na potraviny, které záření podstoupily v důsledku prováděných kontrol a dále na potraviny, které jsou zářením ošetřeny pro spotřebitele se zvláštní sterilizovanou stravou pod dozorem lékařů. Ultrafialové (dále jen „UV“) záření lze použít pro ošetření vody, která je určena k výrobě balené kojenecké vody a balené pitné vody. Záření nesmí změnit základní složky vody. UV záření se používá na úpravu vody, která se využívá jako surovina pro výrobu dalších potravin.⁷² Rozhodnutí Komise č. 2002/840/ES upravuje seznam ozařoven na území třetích zemí, které smí prostřednictvím UV paprsků potraviny upravovat. Zásilky s potravinami ošetřenými ionizujícím zářením lze na území ČR převézt přes jakýkoliv Celní úřad. Dovážená ozářená potravina musí být doprovázená dokumentací s údaji o ozařovně (název, adresa). Dále potravinu musí doprovázet informace o:

- Způsobu ozáření potraviny,
- Druhu a množství označení potraviny,
- Označení šarže,
- Objednavateli ošetření zářením,
- Příjemci ošetřených potravin,

⁷¹ Prováděcí rozhodnutí Komise č. 2011/884/EU

⁷² Vyhláška Komise č. 133/2004 Sb.

- Datu ozáření,
- Obalových materiálech, použitých při ozařování, aj.

Zásilka se hlásit předem nemusí. Celní úřad hlásí zásilku k příslušnému inspektorátu ve chvíli, kdy ji obdrží. Inspektorát následně provádí kontrolu dokladu, popř. vyzývá k provedení odběru vzorků. Do volného oběhu lze zásilku propustit v případě, že ji doprovází veškeré potřebné dokumenty.⁷³

8.4.5 Ovoce a zelenina

Nařízení Komise č. 543/2011, které stanovuje prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 1234/2007 pro odvětví ovoce a zeleniny dovážené ze třetích zemí. Komodity lze rozdělit do dvou skupin. Do první skupiny se řadí produkty se zvláštní obchodní normou a kontrola těchto produktů je přímo určena Nařízením Komise č. 543/2011. Druhou skupinou jsou suroviny se všeobecnou obchodní normou, pro něž je kontrola prováděna na základě analýzy rizika dle Nařízení Komise č. 543/2011. Seznam produktů, které se řadí do obou skupin, shrnuje následující tabulka.

Tabulka 5 - Ovoce a zelenina dovážené ze třetích zemí

PRODUKTY SE ZVLÁŠTNÍ OBCHODNÍ NORMOU	PRODUKTY SE VŠEOBECNOU OBCHODNÍ NORMOU
Rajčata čerstvá nebo chlazená	Okurky salátové
Salát hlávkový čerstvý nebo chlazený	Cibule čerstvá, chlazená (ne sazečka)
Salát ostatní čerstvý nebo chlazený	Pór a jiná česnekovitá zelenina čerstvý, chlazený (ne cibule, česnek)
Sladká paprika	Česnek čerstvý, chlazený (ne sušený)
Jablka čerstvá	Mrkev čerstvá, chlazená

⁷³ Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09MTY%3d>.

Pomeranče sladké, čerstvé	Cukety
Mandarinky klementinky	Oříšky lískové nevyloupané čerstvé
Mandarinky monreale a satsuma	Ořechy vlašské nevyloupané čerstvé
Mandarinky a wilkingy	Meloun vodní čerstvý
Mandarinky tanžerinky	Švestky čerstvé
Mandarinky a podobné citrusové hybridy	
Citrony	
Hrozny stolní čerstvé	
Hrušky červené	
Nektarinky čerstvé	
Broskve čerstvé	
Jahody čerstvé	
Kiwi čerstvé	

Zdroj: vlastní

Potraviny tohoto druhu mohou na území ČR být převezeny přes jakýkoliv celní úřad na území ČR. Potraviny mohou být doprovázeny certifikátem o kontrole shody s obchodními normami. Při kontrole dokladů je možné se od této kontroly odklonit na základě analýzy rizik. Státní zemědělská a potravinářská inspekce provádí pouze namátkové kontroly shody v případě, že je zásilka doprovázena certifikátem o shodě s obchodními normami vystavený oprávněným orgánem ve třetí zemi. K zásilkám, které nemají certifikát o shodě ze třetí země, jej vystaví Státní zemědělská a potravinářská inspekce. Náklady s vystavením spojené podléhají správním poplatkům.⁷⁴

⁷⁴ Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09MTg%3d>.

8.4.6 Potraviny z Japonska

Zvláštní podmínky dovozu se týkají i potravin a krmiv z Japonska po havárii jaderné elektrárny Fukušima. Prováděcí Nařízení Komise č. 322/2014 vymezuje potraviny, kterých se to týká jako veškeré potraviny z Japonska pocházející nebo z Japonska odeslány. Výjimkou jsou potraviny, které byly odeslány před 28. březnem 2011, které byly sklizeny a zpracovány před 11. březnem 2011 nebo které jsou výhradně pro soukromou spotřebu a v tom případě nese důkazní břemeno příjemce. Zásilky lze na území EU převézt pouze přes určená místa vstupu, pro ČR je tímto místě Letiště Václava Havla v Praze. Potraviny pocházející z oblasti havárie musí být doprovázeny protokolem o analýze s výsledky odběru vzorků. Každý provozovatel potravinářského podniku nebo jeho zástupce má povinnost nahlásit fyzický příchod zásilky příslušnému úřadu v místě vstupu alespoň dva pracovní dny předem. Oprávněné orgány na místě vstupu provedou kontrolu dokladů a namátkovou kontrolu identifikace a kontrolu fyzickou včetně odebrání vorků na analýzu výskytu cesia, jejíž výsledky musí být vyhotoveny do 5 pracovních dnů. Zásilku lze propustit do volného oběhu pouze tehdy, pokud provozovatel potravinářského podniku předložil celnímu úřadu společný vstupní doklad, který je řádně vyplněný oprávněným orgánem po provedení všech kontrol. Potraviny, které nejsou v souladu s Nařízením Komise č. 322/2014 nesmí být uvedeny na trh. Takovéto zásilky musí být vráceny do Japonska, popř. bezpečně zlikvidovány. Náklady, které jsou spojené s provedením kontrol, popř. vrácením či likvidací nevyhovující zásilky nese vždy provozovatel potravinářského podniku.⁷⁵

Existují potraviny, jejichž dovoz byl upraven zvláštními podmínkami, ale v průběhu času byly tyto komodity přezkoumány a závěrem bylo zrušení omezení. Mezi tyto komodity se řadí např. slunečnicový olej z Ukrajiny z důvodu vysoké úrovně minerálního parafínu, vybrané potraviny pocházející popř. dovážené z Číny s vysokým obsahem melaminu nebo dovoz rýže z USA, na které platilo mimořádné opatření z důvodu výskytu nepovoleného geneticky modifikovaného organismu vyskytujícího se v rýži.

⁷⁵ Nařízení Komise č. 322/2014

9. Označování potravin

Údaje uváděné na výrobku slouží především spotřebiteli pro získání základních informací o produktu, který chce zakoupit a spotřebovat. Označování potravin a uvádění veškerých potřebných informací je upravenou legislativou, především zákonem č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a dále prováděcím nařízením č. 1169/2011 Sb., o poskytování informací o potravinách spotřebiteli.

Nařízení č. 1169/2011 Sb. vymezuje pojem „informace o potravinách“ jako údaje týkající se potravin, které jsou zveřejněny konečnému spotřebiteli prostřednictvím etikety nebo jinými prostředky, včetně slovního sdělení nebo nástrojů moderní technologie.

Etiketa je chápána jako jakýkoli štítek, známka, značka nebo jiný popis, který je napsán, vytištěn nebo natištěn na obalu potraviny nebo na nádobě, která je k potravine připevněna.

Povinná informace o potravinách je charakterizována jako údaj, který musí být konečnému spotřebiteli poskytnut na základě předpisů Unie.

Zařízení společného stravování je jakékoli zařízení jako např. restaurace, závodní jídelny, školy, nemocnice, cateringové firmy včetně vozidel a stánků s pevným i pohyblivým stanovištěm, kde jsou potraviny připravovány v rámci běžné činnosti pro spotřebu konečného spotřebitele.

Balenou potravinou se rozumí samostatná prodejní jednotka určená konečnému spotřebiteli a zařízením společného stravování. Balená potravina se skládá z potraviny a obalu, do něhož byla potravina vložena před uvedením do prodeje. Potravina může být v obalu zcela nebo pouze částečně, však takovým způsobem, že bez otevření nebo změny obalu nelze dojít ke změně obsahu. Mezi balené potraviny nepatří potraviny, které jsou zabalené v místě prodeje na žádost spotřebitele nebo potraviny zabalené pro účel prodeje.

Označením potraviny se rozumí jakákoli slova, údaje, ochranné známky, obchodní značky nebo symboly, které patří k určité potravine a jsou umístěny na jejím obalu, dokladu či etiketě.

Zorné pole je veškerý povrch na balení, který je možné přečíst z jednoho úhlu pohledu. Hlavní zorné pole je ta část zorného pole, které si zákazník při nákupu s největší pravděpodobností všimne na první pohled. Hlavní zorné pole zároveň spotřebiteli pomůže výrobek rozpoznat okamžitě, přiřadit si k výrobku jeho hlavní charakteristické rysy nebo povahu.

Složkou se rozumí jakákoli látka nebo produkt včetně aromat, potravinářských přídatných látek a jakákoli součást směsné složky, která je použita při výrobě a přípravě potraviny a je v konečném výrobku stále přítomná, i když v pozměněném stavu. Směsná složka je složka, která je vyrobena z více než jedné složky.

Výživové údaje jsou informace o energetické hodnotě, o tucích, sacharidech, soli, vlákninách a bílkovinách.

Čitelnost je charakteristika pro čitelný vzhled údajů, které jsou vizuálně dostupné konečnému spotřebiteli.⁷⁶

Cílem poskytování informací o potravinách konečnému spotřebiteli je úsilí o vysokou úroveň ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů. Na základě informovanosti má spotřebitel možnost výběru produktů a jejich bezpečné použití.⁷⁷

Určí-li právní předpis uvádění povinných informací o potravinách, týká se tato povinnost zejména údajů spadajících do některých z těchto kategorií:

- a) Údaje o označení a složení, vlastnostech a dalších charakteristikách potraviny,
- b) Informace o zdraví a ochraně spotřebitele, o bezpečném použití dané potraviny. Řadí se sem údaje o složkách, které by mohly určitému okruhu spotřebitele uškodit, informace o trvanlivosti, podmínkách

⁷⁶ Nařízení č. 1169/2011 Sb., čl. 2

⁷⁷ Nařízení č. 1169/2011 Sb., čl. 3

skladování a užívání, nebo údaje o možném riziku a dopadu při spotřebě některých škodlivých a nebezpečných potravin.⁷⁸

Obecně platí, že informace, které jsou na obalech potravin uváděny, nesmí uvést spotřebitele v omyl. Z čehož vyplývá, že údaje o vlastnostech a použití dané potraviny nesmí být zdůrazňovány, pokud stejnými vlastnostmi disponují všechny potraviny stejného druhu. Veškeré informace na obale musí být čitelné, jasné a spotřebitelům srozumitelné. Z popisu produktu zákazník nesmí mít pocit, že zakoupením a použitím výrobku je možné zabránit některé nemoci, popř. ji vyléčit. Výjimkou jsou přírodní minerální vody a potraviny určené pro zvláštní výživu, které podléhají zvláštní právní úpravě. Všechna uváděná data musí být v jazyce pro spotřebitele v dané zemi srozumitelném. Za informace poskytované zákazníkům je odpovědný provozovatel potravinářského podniku, pod jehož jménem je potravina uváděna na trh.⁷⁹

Legislativa stanovuje, které informace jsou povinné a které dobrovolné. Jakmile je na obale uveden nepovinný údaj, je nutné, aby byly dodrženy požadavky kladené na údaje povinné. Uvádění dobrovolných informací taktéž nesmí spotřebitele uvést v omyl nebo být pro něj nejednoznačné, nesmí být sdělovány na úkor prostoru pro povinné informace.

Označování potravin se odlišuje pro balené a nebalené výrobky. V případě balených data musí být uvedena přímo na spotřebitelském obalu každého výrobku, popř. na vnějším obalu skupinového balení. Informace o potravině se uvádějí ve slovech a číslech, pouze v případě schválení Evropské Komise lze využít symboly či obrázky. Povinné údaje musí být znázorněny na viditelném místě a žádná informace okolo nesmí je překrývat či odvádět od nich pozornost. Přehlednost a čitelnost informací je dána i velikostí a typem písma. Povinná data se uvádějí písmem, jehož velikost malého písmene „x“ nesmí být menší než 1,2 mm a pouze v případě, kdy obal je o velikosti menší než 80 cm², je povolena výška malého písmene „x“ nejméně 0,9 mm. Umístění povinných údajů u nebalených potravin musí být v bezprostřední blízkosti těchto produktů a především na viditelném místě.

⁷⁸ Nařízení č. 1169/2011 Sb., čl. 4

⁷⁹ *Označování potravin* [online]. Ministerstvo zemědělství © 2012 a Ústav zemědělské ekonomiky a informací. [vid. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/oznacovani-potravin.aspx>.

9.1 Balené potraviny

Mezi povinné informace u balených potravin se řadí:

- Název potraviny,
- Seznam složek,
- Alergeny,
- Množství určitých složek nebo skupin složek,
- Čisté množství potraviny,
- Datum použitelnosti nebo minimální trvanlivost,
- Země původu,
- Zvláštní podmínky skladování a použití,
- Jméno nebo obchodní název a adresa provozovatele, který je odpovědný za údaje na obalu,
- Třída jakosti (ve stanovených případech),
- Skutečná výše alkoholu u alkoholických výrobků s obsahem alkoholu vyšším než 1,2%,
- Návod k použití u potravin, které by nebylo možné bez tohoto návodu správným způsobem využít,
- Výživové údaje.

Existují odchylky a výjimky, na které se některé informace z výše uvedeného výčtu nevztahují, popř. musí obsahovat některá další data.⁸⁰

Nařízení (ES) č. 853/2004 o hygienických pravidlech pro potraviny živočišného původu stanovuje povinnost označování potravin tzv. zdravotní nezávadností. Jedná se o uvedení oválné značky, kde je umístěna značka státu, veterinární identifikační číslo a označení ES. Cílem těchto údajů je zejména ulehčení dohledání v případě vzniku jakékoli závady.⁸¹

⁸⁰ Nařízení Komise č. 1168/2011 Sb., čl. 9, odst. 1

⁸¹ SUKOVÁ, Irena. *Označování potravin – průvodce pro spotřebitele* [online]. Ministerstvo zemědělství 2014. [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: → pokračování na další straně

Výběr některých potravin, které musí obsahovat některé další údaje, shrnuje následující tabulka.

Tabulka 6 - Potraviny s povinností dalších údajů

DRUH NEBO SKUPINA POTRAVIN	ÚDAJE
Potraviny balené v některých plynech schválených legislativou a pomocí těchto plynů je prodloužena jejich trvanlivost	„baleno v ochranné atmosféře“
Potraviny obsahující povolená sladidla	„se sladidlem“ – informace připojena k názvu potraviny
Potraviny obsahující přidaný cukr nebo cukry i povolená sladidla	„s cukrem a sladidlem“ – informace připojena s názvem potraviny
Potraviny obsahující více než 10% přidaných povolených polyalkoholů	„nadměrná konzumace může vyvolat projímavé účinky“
Nápoje s vysokým obsahem kofeinu, s výjimkou nápojů na bázi kávy a čaje. Nápoje obsahují kofein v množství vyšším než 150g/l	„vysoký obsah kofeinu – není vhodné pro děti a těhotné a kojící matky“ – údaj je umístěn ve stejném zorném poli jako název výrobku a za ním je umístěn odkaz na výši kofeinu na 100 ml
Zmrazené maso, zmrazené masné polotovary zmrazené nezpracované produkty rybolovu	Datum zmrazení a u produktů, které byly zmrazeny vícekrát datum prvního zmrazení ⁸²

Zdroj: vlastní

Některé potraviny, které jsou osvobozeny od požadavku na povinné výživové údaje:

<http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/Oznacovani%20potravin%20-%20posledni%20verze%20web.pdf>.

⁸² Nařízení Komise č. 1169/2011 Sb., příloha IV.

- Nezpracované produkty obsahující jednu složku, popř. skupinu složek,
- Produkty zpracované pouze zráním, které obsahují jedinou složku, popř. skupinu složek,
- Vody určené k lidské spotřebě,
- Byliny, koření, popř. jejich směsi,
- Sůl a náhražky soli,
- Stolní sladidla,
- Kvasné octy a náhražky octů,
- Aromata,
- Želatina,
- Želírující složky,
- Kvasnice,
- Žvýkačky,
- Potraviny v obalech nebo nádobách, jejichž plocha je menší než 25 cm².⁸³

9.2 Nebalené potraviny

Mezi povinné údaje u nebalených potravin se řadí:

- Název potraviny,
- Jméno nebo obchodní název a adresa výrobce,
- Datum použitelnosti, popř. minimální trvanlivost.

U zákonem stanovených potravin jsou i další povinné informace:

- Procentní obsah hlavní složky,
- Třída jakosti,
- Země původu,
- Alergeny složky.

⁸³ Nařízení č. 1169/2011 Sb., příloha V.

Na vyžádání je povinností spotřebiteli poskytnou informace o seznamu složek.⁸⁴

9.3 Bližší informace k povinným údajům

9.3.1 Název potraviny

Obecně platí, že pro potravinu musí být použit takový název, který zamezí spotřebiteli záměnu s jakýmkoli jiným výrobkem, popř. si jeho význam vyloží jiným způsobem. Název musí být doprovázen i dalšími údaji o potravine a jejím charakteru jako např. o jejím fyzikálním stavu nebo způsobu úpravu, pokud tyto informace nevyplývají z povahy potraviny.

9.3.2 Seznam složek

Za nadpisem „složení“ se na výrobku uvádí veškeré složky, které byly pro výrobu použity a vyskytují se ve finálním produktu, i když ve změněném stavu. Uvádí se jak hlavní suroviny, tak i látky přídatné, aromata, vitamíny, minerální látky apod. Řazení složek je sestupné podle hmotnosti složek v okamžiku výroby. Na druhou stranu přidaná voda, těkavé látky a koncentrované složky přidávané během výroby se řadí sestupně dle hmotnosti v konečném výrobku. U potravin, kde přidaná voda nepřevyšuje 5%, nemusí být tato informace uvedena. Výjimkou jsou produkty jako maso, masné polotovary, nezpracované produkty rybolovu. U těch musí být informace o přidané vodě vždy. U některých potravin není nutné seznam složek uvádět. Mezi tyto potraviny lze zařadit čerstvé neupravené ovoce a zelenina, sycené vody, jejichž název obsahuje slovo „sycené“, kvasné octy vyrobené pouze z jedné složky bez přidání složek dalších, sýry, máslo, kysané mléko a smetana, jsou-li vyrobeny pouze ze složek mléčných, potraviny sestavené pouze z jedné složky a alkoholické nápoje s obsahem alkoholu vyšším než 1,2% obj.

⁸⁴ SUKOVÁ, Irena. *Označování potravin – průvodce pro spotřebitele* [online]. Ministerstvo zemědělství 2014. [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/Oznacovani%20potravin%20-%20posledni%20verze%20web.pdf>.

9.3.3 Údaje o množství složek

Informace o množství obsažené složky v potravinách se uvádí ve třech případech.

1. Existence složky v názvu výrobku nebo spotřebitel si tuto složku přiřadil k výrobku z jiného důvodu,
2. Na etiketě je složka zdůrazněna slovy nebo grafickým znázorněním,
3. Složka je důležitá pro charakterizaci potraviny a pro její odlišení od jiných výrobků, se kterými by mohlo dojít k záměně.

Množství složky se vyjadřuje jako procentní podíl, který se shoduje s množstvím složky v momentě jejího použití při výrobě potraviny a uvádí se hned vedle názvu potraviny nebo v jeho blízkosti, popř. v seznamu vyskytujících se složek. U složek, jejichž množství je pro popis a charakter výrobku bezvýznamný nebo je množství dané složky nepatrné, se uvádění nevyžaduje.

9.3.4 Označování alergenních látek

Na potravinách v rámci složení výrobku musí být zaznamenána výrazným způsobem alergenní složka i v případě, že tato alergenní látka se v potravine nevyskytuje přímo, ale může z některých jiných složek pocházet. Jedná se především o obiloviny obsahující lepek (pšenice, ječmen, žito, oves, špalda nebo výrobky z nich), korýši a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich, jádra podzemnice olejné a výrobky z nich, ryby a výrobky z nich, sójové boby a výrobky z nich, mléko a výrobky z něj včetně laktózy, celer, hořčice nebo sezamová semena. Výjimkou, kdy není nutné uvést obsah alergenní složky je situace, kdy z názvu výrobku je tento obsah jasný a samozřejmý. Druhou výjimkou jsou výrobky, které jsou sice vyrobeny z alergenních složek, ale v důsledku zpracování se negativní zdravotní účinek neprojevuje.

9.3.5 Čisté množství potraviny

Čisté množství potravin se znázorňuje podle charakteru potravin v gramech či kilogramech, litrech, centilitrech či mililitrech. Pokud v balení se vyskytuje více kusů

výrobku, uvádí se hmotnost každého z nich. U balení menších než 5 g, popř. 5 ml, s výjimkou koření a bylin, není povinné čisté množství potravin uvádět. U pevných výrobků v nálevu se musí uvádět hmotnost v nálevu, ale také hmotnost pevné potraviny po odkapání.

9.3.6 Datum použitelnosti a datum minimální trvanlivosti

Datum použitelnosti i datum minimální trvanlivosti uvádí dobu, po kterou potravina zachovává své vlastnosti a vyhovuje podmínkám zdravotní nezávadnosti.

Datum použitelnosti udává dobu, po kterou si potravina uchovává specifické vlastnosti, u výrobků, které podléhají rychlé zkáze a mohou tak po kratší době představovat nebezpečí pro lidské zdraví. Na každém jednotlivě baleném výrobku je nutné uvádět „spotřebujte do“ a následuje datum ve tvaru den, měsíc a rok, popř. dán odkaz na místo na etiketě či obalu, kde se datum použitelnosti nachází. U takového typu potravin se uvádí i podmínky skladování. Po uběhnutí data použitelnosti se na prodej potravin vztahuje přísný zákaz.

Minimální trvanlivost lze zaznamenat dvojím způsobem dle formy uvedeného data. První možností je „minimální trvanlivost do“ u výrobků, které mají do data zahrnutý den, měsíc a rok. Druhým případem je označení „minimální trvanlivost do konce“ a používá se u výrobků, jejich datum minimální trvanlivosti je znázorněn pouze prostřednictvím měsíce a roku. Existují i podmínky pro znázornění data minimální trvanlivosti. U výrobků, které mají trvanlivost kratší než 3 měsíce, je dostačující zaznamenání v podobě dne a měsíce. U trvanlivosti v rozmezí 3 až 18 měsíců je vyhovující zaznamenání v podobě uvedeného měsíce a roku. U potravin s trvanlivostí delší než 18 měsíců postačí uvést rok, jehož konec vyjadřuje maximální dobu trvanlivosti. Podmínky pro skladování se uvádí pouze u výrobků, pro které je to důležité z hlediska zachování vlastností. Po uplynutí data minimální trvanlivosti nedochází k přísnému zákazu prodeje. Potraviny lze zákazníkům poskytnout za určitých podmínek. Prodej výrobků po uplynutí data minimální trvanlivosti je podmíněn splněním požadavků na zdravotní nezávadnost, oddělením výrobků od ostatních a označením pochopitelnou informací o uběhnutí minimální doby spotřeby. Za kvalitu, zachování vlastnosti a zdravotní nezávadnost potom ručí prodejce, který potravinu nabízí.

Některé výrobky nevyžadují uvedení data minimální trvanlivosti. Mezi ně řadíme:

- Čerstvé neupravené ovoce a zelenina,
- Vína a podobné výrobky,
- Nápoje obsahující nejméně 10% obj. alkoholu,
- Výrobky pekárenského oddělení, které jsou zpravidla do 24 hod od výroby spotřebovány,
- Ocet, jedlá sůl a cukr v pevné formě,
- Žvýkačky a podobné výrobky ke žvýkání,
- Cukrovinky skládající se výhradně z ochucených nebo přibarvených cukrů.⁸⁵

⁸⁵ SUKOVÁ, Irena. *Označování potravin – průvodce pro spotřebitele* [online]. Ministerstvo zemědělství 2014. [vid. 2015-12-10]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/Oznacovani%20potravin%20-%20posledni%20verze%20web.pdf>.

10.HACCP

Informace pro zpracování této kapitoly jsou získané z interních zdrojů a dokumentů společnosti XY.

HACCP je zkratkou anglického názvu Hazard Analysis and Critical Control Point (dále jen „HACCP“) pro preventivní postup, prostřednictvím něž se má předcházet, popř. identifikovat a vyhodnotit nebezpečí ohrožení zdraví zákazníka. HACCP nám udává, jaké postupy a prostředky je zapotřebí vykonat, aby se předešlo možnému vzniku nebezpečí. Jsou vytvořena i nápravná opatření, která slouží jako záruka, že preventivní systém je účinný.

Firemní zásady v oblasti bezpečnosti potravin zahrnují povinnost nabídnout zákazníkům, návštěvníkům i zaměstnancům nezávadné zboží, které svoji povahou a kvalitou odpovídá zákonným předpisům a očekáváním zákazníků. Uvedeného cíle se firma snaží dosáhnout dodržováním standardních postupů a zásad HACCP. Pro kontrolu HACCP se na jednotlivých provozovnách využívá tzv. logbook. Jedná se o dokument, který slouží ke kontrole interních operací prováděných ve společnosti. Cílem vyplňování tohoto dokumentu je prokázání skutečnosti, že odpovědná osoba na každé jedné provozovně podniká všechny potřebné kroky ke splnění zákonných požadavků, požadavků na ochranu zdraví a bezpečnost práce. Slouží k identifikaci veškerých nesrovnalostí a následným krokům sloužícím k jejich nápravě. Všichni vedoucí pracovníci mají povinnost pravidelně sledovat, zda jsou případné nedostatky v logboocích odstraňovány. Provozní postupy jsou zaměřeny především na kontroly rizik v rámci zajištění bezpečnosti potravin. Jedná se zejména o zabránění kontaminace potravin, udržování správné teploty při skladování a uložení potravin, provádění nepřetržité kontroly po celou dobu použitelnosti nebo minimální trvanlivosti.

10.1 Normy zdravotní nezávadnosti potravin

Pro zpracování této kapitoly je zapotřebí si definovat některé pojmy. Good Manufacture Practice (dále jen „GMP“) neboli správná výrobní praxe je souhrn obecných požadavků, jejichž dodržování je nezbytné pro zajištění výroby kvalitních a zdravotně nezávadných

výrobků. Souhrnně řečeno jedná se o technologické postupy definované společností nebo dodavateli a tyto postupy jsou dodržovány. Mezi zmíněné technologické postupy je řazeno dodržování chladicího řetězce. Výroba probíhá za odpovídajících podmínek, důraz kladen na pracovní prostředí, výrobní zařízení, pracovní pomůcky a pracovní oděv. Pracovní prostředí je pravidelně čištěno a probíhá pravidelná sanitace, čistota pracovního prostředí, výrobního zařízení a pracovních pomůcek je pravidelně kontrolována. Součástí GMP je i dodržování základních pravidel osobní hygieny pracovníky.

Kontrola chladicího (mrazicího) řetězce podle standardů společnosti znamená skladování surovin a výrobků při teplotách určených legislativou nebo na základě doporučení výrobce. Chlazené (mražené) zboží musí být neprodleně po manipulaci opětovně uloženo do chladicího (mrazicího) zařízení, aby nedošlo k narušení chladicího (mrazicího) řetězce. Kontrola chladicího (mrazicího) řetězce probíhá pravidelně prostřednictvím fyzického dozoru teploty vzduchu v chladírenských prostorách a kontroly teploty výrobku. V rámci sledování teplot na úseku se provádí i kontrola kvality výrobků, která zahrnuje sledování stavu výrobků, např. neporušenost obalů, vzhled, vůně. Neméně důležitou součástí je i fyzická kontrola dat použitelnosti, která je uvedena na etiketě výrobku.

10.2 Maso – úprava a prodej

Při příjmu masa je kontrolována povrchová teplota výrobků. Nesmí dojít k překročení teploty dané výrobcem nebo legislativou. Dle typu výrobků daná teplota je 3 °C nebo 4 °C. Teplota 3 °C se týká drobů a teplota 4 °C se řadí k masu a masným polotovarům. Sledování probíhá u každé dodávky na provozovnu. Při zvýšení povrchové teploty výrobků o více než 2 °C nad kritickou mez je nutné provést měření teploty v jádře výrobku. Při překročení teploty v jádře výrobku o méně než 2 °C, výrobky lze přijmout a dochládit. Na druhou stranu při překročení teploty v jádře výrobku o více než 2 °C od stanovené kritické meze dodávku nelze přijmout.

Při skladování masa v chladicím boxu nesleduje teplota prostředí chladicího boxu. Nesmí dojít k překročení teploty, která je dána legislativou popř. výrobcem dle typu výrobku. Kontrola teploty prostředí v chladicím zařízení probíhá prostřednictvím ověření stavu indikátoru teploty. Situace, že dojde k barevné změně indikátoru, znamená, že teplota

chladičho boxu je nevyhovující. Při změně stavu barevného indikátoru i po hodině, je nutné provést měření povrchové teploty výrobku. Pokud dojde ke zvýšení povrchové teploty výrobku o více než 2 °C nad kritickou mez je nutné provést měření teploty v jádře výrobku. Při překročení teploty v jádře výrobku o méně než 2 °C, výrobky lze dochladiť v jiném funkčním chladičím zařizení. Extrémní situaci je překročení povolené teplotní meze o více než 2 °C, potom výrobky nelze prodávat, znova dochlazovat. Je nutné tyto výrobky vyřadit z oběhu a zlikvidovat. Ověření indikátorů probíhá jednou denně, pokud se nevyskytne žádný problém s chlazením.

Při vystavování a prodeji masa probíhá kontrola prostředí chladičho zařizení. I v tomto případě platí, že nesmí dojít k překročení teploty, která je dána legislativou, popř. výrobcem. Kontrola probíhá jednou denně a nevyhovující stav se pozná na základě barevné změny indikátoru. V tomto případě se postupuje stejným způsobem jako u poruchy chladičho boxu.

Veškerá měření teploty probíhá prostřednictvím kalibrovaným teploměrem.

10.3 Mražené zboží – prodej zmrazených balených výrobků konečnému spotřebiteli

Výrobky, které se řadí do této skupiny:

- Maso, ryby,
- Zelenina, ovoce a směsi,
- Polotovary a pokrmy,
- Mražené krémy, zmrzlina, dorty aj.

jsou určeny pro přímou spotřebu nebo po rozmrazení a tepelné úpravě dle návodu na etiketě.

U příjmu mrazených výrobků je sledována jejich povrchová teplota. Nesmí dojít k překročení teploty dané legislativou, popř. výrobcem (-18 °C). Při zvýšení povrchové teploty výrobku o více než 3 °C nad kritickou mez je nutné provést měření v jádře výrobku

a vyžádat teplotní záznam od přepravce. Při překročení teploty v jádře výrobku o méně než 3 °C lze zboží přijmout a dochladiť. Pokud ale překročení limitní meze bude vyšší než 3 °C, dodávku nelze převzít. Měření se provádí u každé dodávky na provozovnu.

Po převzetí zboží následuje jeho umístění do skladových prostorů. Při skladování se dohlíží na teplotu prostředí mrazicího boxu, kde nesmí dojít k překročení hraniční meze pro mrazení, (-18 °C). Kontrola mrazicích boxů probíhá na denní bázi. Ověřuje se stav indikátoru teploty, který nevyhovující výsledek zaznamenává jako barevnou změnu. V případě, že změna barvy přetrvává i po 60 minutách, je nutné provést povrchovou teplotu výrobků. Pokud dojde ke zjištění, že změřená teplota je neodpovídající legislativní úpravě a kritickou mez přesahuje o více než 3 °C, je nutné provést měření teploty v jádře výrobku. Výsledkem měření teploty v jádře výrobku mohou nastat dvě situace. Ta první zahrnuje překročení stanoveného teplotního limitu o méně než 3 °C. Dalším krokem je možnost výrobky přesunout do funkčního mrazicího zařízení a zboží dochladiť. Druhým případem je překročení zmíněného limitu o více než 3 °C, potom výrobky již nelze prodávat a je nutné je stáhnout z oběhu a zlikvidovat.

U vystavování a prodeje mražených výrobků je nutné provádět kontrolu mrazicího zařízení, které nesmí vykazovat teplotu vyšší, než je dáno legislativou nebo výrobcem. I mrazicí zařízení, které slouží k uskladnění zboží na prodejní ploše, disponuje indikátory sloužící ke kontrole teploty. Postup při nevyhovujících výsledcích je totožný jako u mrazicích boxů na uskladnění.

Veškerá měření probíhají prostřednictvím kalibrovaných teploměrů.

10.4 Chlazené zboží dodávané distribučním centrem

Sortiment, který lze zařadit do této skupiny, se skládá z:

- Maso balené, ryby balené a balená drůbež,
- Maso volné a uzené maso,
- Lahůdkářské výrobky,
- Vejce,

- Mléčné výrobky,
- Chlazená hotová jídla,
- Ovoce a zelenina, květiny.

Plán systému kritických bodů zahrnuje proces od příjmu zboží po jeho distribuci do obchodní sítě.

Příjem výrobků zahrnuje i ověření teploty a data spotřeby. Oba hlídané parametry nesmí překročit legislativou, popř. výrobcem stanovené kritické meze. Výše teploty se odlišuje na základě druhu výrobků.

Tabulka 7 - Kritická mez teploty

DRUH VÝROBKU	KRITICKÁ MEZ
Drůbeží a králíčí maso	4 °C
Zvěřina	4 °C
Mleté maso	2 °C
Vnitřnosti	3 °C
Masné polotovary	4 °C
Lahůdky	5 °C
Cukrářské výrobky	8 °C
Vejsce	5 °C – 18 °C
Mléčné výrobky	4 °C – 8 °C
Upravená zelenina	5 °C
Ovoce a zelenina	12 °C

Zdroj: vlastní

Kontrola při příjmu probíhá prostřednictvím měření teploty výrobky kalibrovaným teploměrem a vizuálním sledováním data použitelnosti, který je uvedený na etiketě výrobku u každého závozu. V případě podezření je nutné provést prověření teploty v jádře

výrobku prostřednictvím vpichového kalibrovaného teploměru. V případě nesrovnalostí u teploty nebo u data použitelnosti zboží je vráceno dodavateli.

Podmínky na teplotu pro skladování výrobků jsou totožné jako při příjmu. Pouze komodity typu vejce a ovoce a zelenina lze ve skladových prostorách udržovat do 12 °C, ostatní zmíněné výrobky je nutné skladovat při teplotě do 2 °C. Při poruše chladicího zařízení je nutné okamžitě přesunout zboží do funkčních chladících boxů, popř. zlikvidovat.

Distribuce chlazených výrobků musí probíhat taktéž v rámci legislativou upravených teplotních mezí. Teplota ve vozidlech je měřena prostřednictvím prostorové sondy a je ukládána do záznamového zařízení. Při poruše chladicího zařízení dochází k přesunu zboží do náhradního vozidla, popř. likvidace. Každá provozovna při příjmu kontroluje stav teploty výrobků. Chladicí zařízení v návěsu podléhá pravidelným kontrolám.

10.5 Pekárna – prodej pekařských výrobků, výroba a prodej vlastních výrobků

Plán systému kritických bodů zahrnuje operace od příjmu surovin po vlastní prodej výrobků. Při příjmu surovin určených k chlazení je kontrolována povrchová teplota výrobků, která se nesmí odchylovat od kritické meze stanovené legislativou, popř. výrobcem, v rozmezí 5 °C – 8 °C, dle typu výrobku. Ověření se provádí při každé dodávce. Při zvýšení povrchové teploty zboží o více než 2 °C nad stanovenou kritickou mez, je nutné provést měření teploty v jádře výrobku a vyžádat teplotní záznam od přepravce. V případě, že i po měření teploty v jádře výrobku dochází k odchýlení od kritické meze, se zohledňuje výše odchylky. Při překročení teploty o méně než 2 °C, výrobky lze přijmout a dochládit. Na druhou stranu při překročení o více než 2 °C od stanovené kritické meze dodávku přijmout nelze.

Na jednotlivých provozovnách dochází k příjmu zmrazených polotovarů, které jsou nadále určeny k dopékání, popř. určené pouze k rozmrazení a následně k prodeji, dále chlazené polotovary a nechlazené polotovary.

Příjem zmrazených polotovarů musí být ve stavu zmrazeném při teplotě stanovené legislativou, popř. výrobcem, (-18 °C). Každá dodávka na provozovnu je spojena s měřením povrchové teploty výrobků. Pokud měření ukáže odchýlení od stanovené meze o více než 3 °C, následuje měření teploty v jádře výrobku. Je nutné si vyžádat teplotní záznam od přepravce. V případě, že i toho změření ukáže nevyhovující hodnoty, výsledek může být dvojího druhu. První možností je překročení stanovené kritické meze o méně než 3 °C, výrobky lze přijmout a dochladiť. Druhou variantou je překročení o více než 3 °C. Řešením je nepřijetí dodávky.

Skladování zmrazených polotovarů je taktéž podmíněno dodržováním správných teplot, které jsou stanoveny legislativou, popř. výrobcem. Nevyhovující teplota se projeví barevnou změnou indikátoru, který musí být umístěn na každém mrazicím boxu určeném ke skladování zmrazených výrobků. Barevná změna indikátoru signalizuje nutnost změřit povrchovou teplotu zboží. Tolerovaná odchylka je do 3 °C. V případě vyšší dochází k měření teploty v jádře výrobku. Opěťovná tolerance 3 °C. Pokud bude vyšší, je nutné zboží vyřadit z oběhu a zlikvidovat. V případě, že naměřená teplota bude vyšší pouze do 3 °C, lze zboží přesunout do jiného funkčního zařízení a dochladiť.

Příjem chlazených polotovarů musí proběhnout při teplotě stanovené legislativou, popř. výrobcem do (-5 °C), dle typu výrobků. Každý výrobek má na etiketě označení pro optimálně výši teploty. Následuje-li po měření povrchové teploty překročení o více než 2 °C, přechází se k měření teploty v jádře výrobku a vyžaduje se teplotní záznam od přepravce. Prokáže-li i měření teploty v jádře výrobku vyšší hodnotu teploty než je povolena o více než 2 °C, dodávku přijmout nelze. Tolerance překročení stanovené meze je o méně než 2 °C, potom lze zboží přijmout a dochladiť.

Veškerá měření probíhají prostřednictvím kalibrovaného teploměru.

10.6 Ovoce a zelenina – podej a úprava ovoce a zeleniny

Vystavování a prodej pro zboží, které se řadí do této skupiny a je nutné jej udržovat v chladu, musí být udržováno při teplotě 5 °C, dle typu výrobku. Teplota je kontrolována na denní bázi a odchylku od stanovené meze udává barevná změna indikátoru. Při zjištění

nevyhovujícího stavu se provádí ověření správného skladování a funkčnosti zařízení. Pokud stav indikátoru je nežádoucí i 60 minutách, je nutné provést měření povrchové teploty výrobku. Ukáže-li výsledek měření teploty odchýlení od kritické meze o více než 2 °C, přechází se k měření teploty v jádře výrobku. Následuje-li překročení povolené teploty i během měření v jádře o více než 2 °C, je nutné zboží z oběhu vyřadit a zlikvidovat. Je-li odchylka od stanovené teploty pouze do 2 °C, je možné zboží přesunout do funkčního zařízení a dochladiť.

11. EPW

EPW zkratka pro Emergency Product Withdrawal (dále jen „EPW“) s českým názvem Stahování zboží z prodeje. Jedná o stahování z prodeje výrobků, na které se vztahuje podle zákona o potravinách a dalších prováděcích předpisů, zákaz prodeje. Výrobky mohou mít jednu z následujících nedostatků:

- Nebezpečné pro lidské zdraví,
- Správně označené,
- Nedostatečné kvality.

Ke stažení výrobků dochází v rámci celé prodejní sítě na základě

- Nařízení inspekčních orgánů,
- Stížnosti zákazníka,
- Informace, kterou centrální kanceláři poskytne dodavatel nebo vlastní zaměstnanec,
- Rozhodnutí centrální kanceláře na základě nevyhovujícím výsledkům testů prováděných v centrech testování výrobků.

EPW proces ve společnosti je řízen centrálně a existuje tu odpovědná kancelář a oddělení, která jedná na základě schválené politiky.

11.1 Postup při stahování zboží

První krok odpovědnou osobou na provozovně je na základě obdržení pokynu v podobě EPW formuláře, který provozovna obdrží od oddělení podpory provozu. Následuje fyzická kontrola zboží. EPW formulář přesně vymezuje, o jaké zboží se jedná, jestli se stažení zboží z prodeje týká pouze určité šarže, popř. celé zásoby u daného výrobku. Stažené výrobky se řádně označí a umístí do vyhrazené části skladových prostorů. Důležité je zamezení opětovnému vyložení zboží do prodeje, které se uskuteční řádným označením stažených výrobků. EPW formulář obsahuje i další informaci o krocích, které mohou následovat. Ve většině případů se očekává na tzv. dodatek, který následně říká, jak

postupovat se zbožím. Zboží může být okamžitě zlikvidováno, odesláno zpět na distribuční centrum, popř. zpět na přímého dodavatele. Výsledný počet stažených výrobků se zaznamenává do elektronické aplikace EPW. Vytisknutý formulář se zaznamenaným množstvím stažených výrobků se archivuje po dobu jednoho roku. Archivace slouží pro kontrolu státních orgánů o uskutečnění stažení výrobků z prodeje.

Formulář EPW obsahuje informaci o nutnosti stažení výrobku z prodeje, tzv. třída stažení. Existují 3 třídy a rozdíly mezi nimi spočívají v naléhavosti na základě závažnosti nedostatku. Mezi první třídu se řadí výrobky, které se mají stáhnout nejpozději do 1 dne, a jejich nedostatek spočívá ve špatném značení výrobku. Chybné značení může být v podobě chybného nápisu, chybějícího údaje o zboží, o jeho hmotnosti, atd. výrobky spadající do druhé třídy se musí stáhnout z prodeje nejpozději v den, kdy k pokynu došlo. Takovéto zboží je již zdravotně závadné. Do poslední třídy patří výrobky, které jsou závažně nebezpečné a jejich stažení má proběhnout neprodleně.

Závěr

Problematika právní úpravy dovozu a vývozu potravin není jednoduchou záležitostí, především s ohledem na zvyšující důraz, který je kladen na ochranu spotřebitele. Důvodem jsou rostoucí nároky spotřebitelů a taktéž vzrůstající touha výrobců či prodejců zvyšovat svůj zisk. Na straně nabídky je hlavním cílem maximalizace zisku a nikoli upřednostňování zájmů a ochrany spotřebitele. Proto tu v zájmu spotřebitele stojí legislativa, která je neustále novelizována ve snaze zdokonalení a zvýšení ochrany spotřebitele.

Výsledkem mého zkoumání je zjištění, že právní regulace jak na území ČR, tak v rámci celé EU je zaštitěna ve všech směrech. Právní úprava je dostatečná a z materiálního hlediska ochranu spotřebitele zabezpečuje a jak z práce vyplývá i tím, že relativně rychle reaguje v rámci EU na mimořádné aktuální situace. Důraz především na potraviny je kladen z toho důvodu, že právě potraviny jsou jednou z nejvíce nezbytných komodit pro spotřebitele a je tu zřejmě nejjednodušší způsob, jak vlastnosti těchto komodit lze pozměnit kontaminací, což dokazuje potřebu včasné reakce prostřednictvím aktivní činnosti odpovědných dozorčích orgánů.

Důvod pro výskyt nebezpečných potravin na trhu není tak zřejmý. Dle mého názoru dovoz ze třetích zemí je doprovázen celou řadou dostačujících dokumentů a certifikátů, které mají potvrzovat, že dovážené potraviny jsou bez jakýchkoli závad. Na druhou stranu tu zůstávají 2 nezodpovězené otázky. První se týká četnosti fyzických kontrol. Pokud již nastala situace, která způsobila zařazení výrobků mezi ty hlídané a kontrolované, není vhodné jejich kontrolu provádět na celých 100%? Co když právě při četnosti kontrol 20% u podzemnice olejně z Indie, se vyskytuje právě obávaná vada ve zbylých 80% dodávky? Na základě mého mínění lze konstatovat, že samostatný mechanismus kontrol, resp. proces jejich provádění, by měl být přísnější u rizikových komodit, tudíž limitovaná četnost kontrol není dostačující a vhodnější by bylo kontroly provádět u všech dovážených zásilek, alespoň po nějakou určitou dobu.

Druhou otázkou k zamyšlení a hledání chyby na straně legislativy je volný pohyb potravin v rámci EU bez přísnějších pravidel pro kontrolu. Co když právě ze sousedních zemí EU se

dostávají vadné výrobky na náš trh? K odpovědi se ale těžko dopátrat, zamyšlení by mělo být i na straně oprávněných orgánů. Toto téma je rozsáhlé a vhodné pro zpracování jako samostatnou diplomovou práci.

Z jiného úhlu pohledu legislativa je dostačující a vyčerpávající. Vše je přísně kontrolováno a zaznamenáváno do okamžiku vstupu na trh. Co je ale s výrobky dál? Odpovědné státní orgány provádí kontroly na provozovnách a společných místech stravování. Když se ale podíváme zpětně na poslední 2 kapitoly diplomové práce, z nichž vyplývá povinnost odpovědných pracovníků na jednotlivých provozovnách postupy dodržovat, aby potraviny byly správně chlazené, nebo povinnost včasné reakce ke stažení výrobků z prodeje, aby došlo k vyvarování prodeje vadného výrobků dalším zákazníkům, co tu vidíme? Pouze předpoklad, že se to na základě postupů a právní úpravy dělat bude. Občasné kontroly státních orgánů zřejmě zcela zamezit porušování pravidel nemohou. Závěrem myšlenky je odkázání spotřebitele na důvěru, pečlivost a spolehlivost při dodržování veškerých pravidel, procesů a standardů při konečném prodeji potravin.

V průběhu zpracování diplomové práce se naskytla ještě jedna otázka k zamyšlení. Vzhledem k nákladům, které provází dopravce při podstoupení veškerých povinných kontrol, popř. vedlejším nákladům plynoucím z vrácení zásilek do země odeslání v případě nedostatku, jednodušší cestou by bylo dovážet pouze nezávadné a vyhovující potraviny. Ostatně mohu konstatovat, že všech svých předem stanovených cílů jsem dosáhla.

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce doc. JUDr. Zbyňku Švarcovi, Ph.D. za odbornou pomoc, cenné rady, ochotu a trpělivost při zpracování toho to tématu. Moje poděkování dále patří celé rodině a mému okolí za podporu během celého studia.

Seznam použité literatury

Aflatoxiny [online]. Bezpečnost potravin A – Z. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. [vid. 2015-11-15]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/az/termin/76461.aspx>.

Bílá kniha o nezávadnosti potravin.

Consumer Programme 2014 – 2020 [online]. European Commission. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/consumers/eu_consumer_policy/financial-programme/index_en.htm.

čl. 153 (bývalý čl. 129a) Smlouvy o založení ES

čl. 94 (bývalý čl. 100) Smlouvy o založení ES

čl. 95 (bývalý čl. 100a) Smlouvy o založení ES

Dovoz surovin a potravin z EU [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 04. 02. 2015 [vid. 2015-11-06]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-14]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09MTY%3d>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 23. 07. 2015 [vid. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-16]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OA%3d%3d>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-20]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09MTg%3d>.

Dovoz ze třetích zemí [online]. © Státní zemědělská a potravinářská inspekce 2015. 01. 10. 2015 [vid. 2015-11-19]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/clanek/dovoz-ze-tretich-zemi.aspx?q=Y2hudW09OQ%3d%3d>.

EFSA [online]. Ministerstvo zemědělství © 2012 a Ústav zemědělské ekonomiky a informací. [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/efsa.aspx>.

Food and feed of non-animal origin [online]. European Commission. [vid. 2015-11-15]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/imports/non-animal/index_en.htm.

HÁJKOVÁ Kateřina. *Historie ochrany práv kupujících* [online]. 2013 © Česká obchodní inspekce. [vid. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://www.coi.cz/cz/o-coi/historie-ochrany-prav-kupujicich/>.

HOROVÁ, Olga. *Ochrana spotřebitele po vstupu do EU*. Praha: Oeconomica, 2006. ISBN 80-245-1106-1.

Informační povinnosti prodejce [online]. Česká obchodní inspekce. 2013 © Česká obchodní inspekce [vid. 2015-12-09]. Dostupné z: <http://www.coi.cz/cz/pro-podnikatele/informace-pro-prodejce/informacni-povinnosti-prodejce/>.

J sme tu pro vás [online]. Evropský parlament – jsme tu pro vás. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/cs>.

KNOBLOCHOVÁ, Věra. *Vývoj ochrany spotřebitele v EU* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 23. 01. 2006. © Copyright 2005 MPO. [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument7587.html>.

KOTOUČKOVÁ Jiřina. *Právní úprava ochrany spotřebitele v ČR a v některých dalších státech* [online]. Aplikované právo 1/2008. [vid. 2015-12-12]. Dostupné z: <http://www.aplikovanepravo.cz/clanky-pdf/67.pdf>.

Mission [online]. The European Consumer Organisation. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.beuc.eu/about-beuc/mission>.

Nařízení EP a Rady č. 1169/2011 Sb.

Nařízení Komise č. 1168/2011

Nařízení Komise č. 1635/2006

Nařízení Komise č. 2015/175

Nařízení Komise č. 322/2014

Nařízení Komise č. 884/2014

Označování potravin [online]. Ministerstvo zemědělství © 2012 a Ústav zemědělské ekonomiky a informací. [vid. 2015-12-01]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/oznacovani-potravin.aspx>.

POTUŽÁKOVÁ, Zuzana. *EU a mezinárodní obchod (skripta)*. Technická univerzita v Liberci, 2014. ISBN 978-80-7494-105-4.

Právní předpisy ČR – základní informace. [online]. Informační centrum bezpečnosti potravin. Ministerstvo zemědělství © 2012 a Ústav zemědělské ekonomiky a informací [vid. 2015-02-15]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/kategorie/pravni-predpisy-cr-zakladni-informace.aspx>.

Prováděcí rozhodnutí Komise č. 2011/884/EU

SELUCKÁ Markéta. *Ochrana spotřebitele v soukromém právu*. Praha: C. H. Beck, 2008, 14. s. ISBN 978-80-7400-037-9.

SUKOVÁ, Irena. *Označování potravin – průvodce pro spotřebitele* [online]. Ministerstvo zemědělství 2014. [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.bezpecnostpotravin.cz/UserFiles/publikace/Oznacovani%20potravin%20-%20posledni%20verze%20web.pdf>.

ŠVARC, Zbyněk a Jiřina Kotoučková. *Ochrana spotřebitelů (vybrané otázky právní úpravy)*. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1262-4.

VEČERĚK, Vladislav. *Bezpečnost potravin v EU* [online]. Veterinářství, 2013 Profi Press s.r.o. MORAVIO, 14. 04. 2004 [vid. 2015-01-07]. Dostupné z: <http://vetweb.cz/bezpecnost-potravin-v-evropske-unii-2/>.

Vyhláška č. 320/2014 Sb.

Vyhláška Komise č. 133/2004 Sb.

What we do [online]. European Committee for Standardization © 2015 CEN [vid. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.cen.eu/work/Pages/default.aspx>.

Who we are [online]. European Committee for Electrotechnical Standardization . Copyright © CENELEC 2015. [vid. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.cenelec.eu/aboutcenelec/whoweare/index.html>.

Who we are [online]. European Community of Consumer Cooperatives. Copyright © 2010 Euro Coop – By Tagomago [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://www.eurocoop.org/en/euro-coop/who-we-are>.

Who we are [online]. The European Consumer Organisation. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.beuc.eu/about-beuc/who-we-are>.

Zákon č. 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích

Zákon č. 143/2001 Sb. o ochraně hospodářské soutěže

Zákon č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy

Zákon č. 59/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku

Zákon č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele

About ETSI [online]. © ETSI 2015. [vid. 2014-11-05]. Dostupné z: <http://www.etsi.org/about>.

What is ANEC [online]. © ANEC, Brussels, 2015. [vid. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.anec.org/anec.asp?p=about-anec&ref=01-01>.

About ECCG [online]. European Commission [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/ema/index_cs.htm.

Evropská agentura pro léčiva [online]. Europa.eu [vid. 2015-11-05]. Dostupné z: http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/ema/index_cs.htm.

Ústava ČR [online]. Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, 16. 12. 1992 [vid. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>.

Seznam příloh

Příloha 1 - Společný vstupní doklad (část I.).....	90
Příloha 2 - Společný vstupní doklad (část II.)	91
Příloha 3 - Společný vstupní doklad (část III.).....	91
Příloha 4 - Formulář nahlášení příchodu zásilky.....	92

Příloha 1 - Společný vstupní doklad (část I.)

EVROPSKÁ UNIE		Společný vstupní doklad (SVD)	
Část I: Podrobnosti o odeslané zásilce	I.1. Odesílatel	I.2. Referenční číslo společného vstupního dokladu	
	Název Adresa	Určené místo vstupu	
	Země + Kód ISO	Číslo jednotky určeného místa vstupu	
	I.3. Příjemce	I.4. Osoba odpovědná za zásilku	
	Název Adresa PSČ	Název Adresa	
	Země + Kód ISO	I.5. Země původu + Kód ISO	I.6. Země odeslání + Kód ISO
	I.7. Dovozce	I.8. Místo určení	
	Název Adresa	Název Adresa	
	PSČ Země + Kód ISO	PSČ Země + Kód ISO	
	I.9. Příchod na určené místo vstupu (předpokládané datum a čas)	I.10. Doklady	
	Datum Čas	Číslo Datum vydání	
	I.11. Dopravní prostředek	I.13. Kód zboží	
	Letadlo ☐ Plavidlo ☐ Vagon ☐ Silniční vozidlo ☐	I.14. Hrubá hmotnost a čistá hmotnost	
	Identifikace: Odkaz na dokument:	I.15. Počet balení	
	I.12. Popis zboží	I.17. Druh balení	
I.16. Teplota Při teplotě prostředí ☐ Chlazené ☐ Zmrazené ☐			
I.18. Komodity osvědčené pro Lidská spotřeba ☐ Další zpracování ☐ Krmivo ☐			
I.19. Číslo pečeti a kontejneru			
I.20. Pro přesun do ☐ Kontrolní místo	Číslo jednotky kontrolního místa	I.21.	
I.22. Pro dovoz ☐		I.23.	
I.24. Dopravní prostředek použitý pro přepravu na kontrolní místo			
Vagon ☐ Registr. číslo Letadlo ☐ Let č. Plavidlo ☐ Název Silniční vozidlo ☐ Poznávací značka			
I.25. Prohlášení Já, níže podepsaná osoba odpovědná za zásilku popsanou výše, potvrzuji, že údaje uvedené v části I tohoto dokladu jsou podle mého nejlepšího vědomí a svědomí pravdivé a úplné a souhlasím se splněním právních požadavků nařízení (ES) č. 882/2004, včetně plateb za úřední kontroly, a s následnými úředními opatřeními v případě nedodržení ustanovení právních předpisů týkajících se krmiv a potravin.	Místo a datum prohlášení Jméno podepsané osoby Podpis		

Příloha 2 - Společný vstupní doklad (část II.)

EVROPSKÁ UNIE	Společný vstupní doklad
II.1. Referenční číslo společného vstupního dokladu	II.2. Odkaz na celní doklad:
II.3. Kontrola dokladů Uspokojivá ☐ Neuspokojivá ☐	II.4. Zásilka vybraná pro fyzické kontroly Ano ☐ Ne ☐
II.5. VYHOVUJÍCÍ pro přesun ☐ Kontrolní místo Číslo jednotky kontrolního místa Zásilka schválená pro další přepravu (v závislosti na výsledcích laboratorních zkoušek) – zásilka není propuštěna do volného oběhu ☐	II.7. Údaje o kontrolovaných místech určení (II.6) Číslo schválení (použije-li se): Adresa PSČ
II.6. NEPŘIJATELNÉ ☐ 1. Vrácení ☐ 2. Zničení ☐ 3. Přeměna ☐ 4. Použití pro jiný účel ☐	II.9. Úřední inspektor Já, níže podepsaný úřední inspektor určeného místa vstupu, potvrzuji, že kontroly zásilky byly provedeny v souladu s požadavky Unie. Jméno (velkými písmeny) Datum Podpis
II.8. Úplná identifikace určeného místa vstupu a úřední razítko ☐ Určené místo vstupu Razítko Číslo jednotky určeného místa vstupu	II.10. _____
II.10. _____	II.11. Kontrola totožnosti Ano ☐ Ne ☐ Uspokojivá ☐ Neuspokojivá ☐
II.12. Fyzická kontrola Uspokojivá ☐ Neuspokojivá ☐	II.13. Laboratorní zkoušky: Ano ☐ Ne ☐ Vyšetřeno na: Výsledky: Uspokojivá ☐ Neuspokojivá ☐
II.14. VYHOVUJÍCÍ pro propuštění do volného oběhu ☐ 1. Lidská spotřeba ☐ 2. Další zpracování ☐ 3. Krmivo ☐ 4. Jiné ☐	II.15. _____
II.16. NEPŘIJATELNÉ ☐ 1. Vrácení ☐ 2. Zničení ☐ 3. Přeměna ☐ 4. Použití pro jiný účel ☐	II.17. Důvody zamítnutí 1. Chybějící/neplatné osvědčení (dle potřeby) ☐ 2. Doklad totožnosti: neshoda s doklady ☐ 3. Nedostatečná hygiena ☐ 4. Chemická kontaminace ☐ 5. Mikrobiologická kontaminace ☐ 6. Jiné ☐
II.18. Údaje o kontrolovaných místech určení (II.16) Číslo schválení (použije-li se): Adresa PSČ	II.19. Zásilka opakovaně pečetěna: Číslo nové pečeti:
II.20. Úplná identifikace určeného místa vstupu / kontrolního místa a úřední razítko Razítko	II.21. Úřední inspektor Já, níže podepsaný úřední inspektor určeného místa vstupu / kontrolního místa, potvrzuji, že kontroly zásilky byly provedeny v souladu s požadavky Unie. Jméno (velkými písmeny) Datum Podpis

Příloha 3 - Společný vstupní doklad (část III.)

Část III: Kontrola	III.1. Údaje související s vrácením			
	Převážní prostředek číslo:			
	Vagon ☐	Letadlo ☐	Plavidlo ☐	Silniční vozidlo ☐
	Země určení:		+ Kód ISO	
	Datum			
	III.2. Další postup			
		Místní jednotka příslušného orgánu	☐	
Příchod zásilky	Ano ☐	Ne ☐	Soulad zásilky	
			Ano ☐	Ne ☐
III.3. Úřední inspektor				
Jméno (velkými písmeny)		Číslo jednotky		
Adresa		Podpis		
Datum		Razítko		

Příloha 4 - Formulář nahlášení příchodu zásilky

Nahlášení zásilky

Identifikační číslo zásilky (CÚ)	<input type="text"/>
Inspektorát SZPI	<input type="text"/>
Datum sdělení dovozcem	<input type="text"/>
Čas sdělení dovozcem	<input type="text"/>
Kód celního úřadu	<input type="text"/>
Název a adresa celního úřadu, vč. specifikace územního pracoviště	<input type="text"/>
Kontaktní osoba	<input type="text"/>
Telefonní číslo	<input type="text"/>
E-mail	<input type="text"/>
Identifikace místa výskytu výrobku, adresa (místo vykládky)	<input type="text"/>
Obchodní název potraviny nebo suroviny	<input type="text"/>
Stručný popis (charakteristika potraviny nebo suroviny)	<input type="text"/>
KN (osmimístný číselný kód)	<input type="text"/>

Kód zásilky (shodný s kódem na osvědčení)	
Číslo šarže	
RZ dopravního prostředku, označení kontejneru	
Evidenční čísla faktur, příp. jiných průvodních dokladů	
Množství - hodnota	
Množství - jednotka	
Způsob balení	
Identifikace dovozce (název)	
IČ dovozce	
Adresa dovozce	
Identifikace příjemce	
IČ příjemce	
Adresa příjemce	
Identifikace zahraničního subjektu, který výrobek odesílá	
Země původu	

Zásilka potravin nebo surovin vykazuje určité znaky, které vyvolávají podezření na existenci vážného a bezprostředního ohrožení zdraví a bezpečnosti při použití tohoto výrobku za běžných a předvidatelných podmínek.

ne

Zásilka potravin nebo surovin je doprovázena příslušnými doklady a osvědčením.

ano

Zásilka odpovídá předloženým dokladům nebo osvědčením.

neurčeno

Zásilka potravin nebo surovin je neznámého původu.

ne

Zásilka potravin nebo surovin je hlášena
v systému RASFF.

ne

Jedná se o zásilku potravin nebo surovin
podléhajících dle předpisů ES
zvláštnímu režimu úřední kontroly.

ano

Doplňující textové informace

Možné odpovědi:

neurčeno

ano

Ne